

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА

Кафедра іноземної філології та перекладу

Кваліфікаційна робота магістра
на тему:

**СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
АНГЛОМОВНИХ ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ В АВТОМОБІЛЬНІЙ
ПРОМИСЛОВOSTІ ТА СПЕЦИФІКА ЇХ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ
(НА МАТЕРІАЛІ ІНСТРУКЦІЙ, КАТАЛОГІВ АВТОЗАПЧАСТИН І
НОРМАТИВНО-ТЕХНІЧНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ)**

Студента групи ФП 2-1м
факультету економіки та права
денної форми навчання
спеціальності 035 Філологія

**БОНДАРЧУКА
Віктора Олександровича**

Науковий керівник:
к. педагогічних н., доц. Сілютіна І.О.

Допущений до захисту
«___» _____ року

В.о.завідувача кафедри

(підпис)

к. технічних наук, доц. Наталія ГОРІДЬКО

В.о.декана факультету

економіки та права

(підпис)

к. юридичних наук, доц. Олеся ЧЕБАН

Національна шкала

Кількість балів:

Оцінка: ЄКТС

Київ – 2025
**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
NATIONAL TRANSPORT UNIVERSITY**

FACULTY OF ECONOMICS AND LAW

Department of Foreign Philology and Translation

**STRUCTURAL SEMANTIC AND STYLISTIC FEATURES OF ENGLISH-
LANGUAGE TECHNICAL TEXTS IN THE AUTOMOTIVE INDUSTRY
AND THE SPECIFICS OF THEIR TRANSLATION INTO UKRAINIAN
(BASED ON INSTRUCTIONS, AUTO PARTS CATALOGUES AND
REGULATORY AND TECHNICAL DOCUMENTATION)**

Master's Paper by

**VICTOR BONDARCHUK
Group PhT 2-1m**

Scientific Supervisor:
Iryna SILIUTINA
PhD.

Kyiv – 2025
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та права
Кафедра іноземної філології та перекладу

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Галузь 03 Гуманітарні науки

Спеціальність 035 Філологія

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. завідувача кафедри іноземної
філології та перекладу

_____Наталія ГОРІДЬКО

«__»_____2025 р.

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
Бондарчука Віктора Олександровича
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи

Структурно-семантичні та стилістичні особливості англomовних технічних текстів в автомобільній промисловості та специфіка їх перекладу українською мовою (на матеріалі інструкцій, каталогів автозапчастин і нормативно-технічної документації).

Керівник кваліфікаційної роботи **Сілютіна І.О., к. пед. наук, доцент кафедри іноземної філології та перекладу** (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджено наказом Національного транспортного університету від

«__»_____2025 року № ____

2. Строк подання студентом роботи: _____**2025 року.**

3. Вихідні дані до проєкту (роботи)_____

4. Теоретичні засади дослідження англomовних технічних текстів у сфері автомобільної промисловості.

1. Функціонально-стильова та жанрова специфіка англомовних автотранспортних текстів (інструкції, каталоги автозапчастин, нормативно-технічна документація).
2. Структурно-семантичні особливості англомовних технічних текстів автомобільної галузі.
3. Образність технічної термінології автомобільної промисловості та її когнітивна природа.
4. Паралельні конструкції в англомовних технічних текстах: функції, типи та особливості вживання.
5. Стратегії перекладу образних термінів автомобільної промисловості українською мовою.
6. Особливості перекладу термінів англомовних технічних текстів у контексті автомобільної галузі.
7. Синтаксичні та лексичні рішення у перекладі нормативно-технічної документації (стандарти ISO, SAE).
8. Способи передачі паралельних та стандартизованих синтаксичних структур у перекладах українською мовою.
9. Практичні рекомендації щодо перекладу англомовних технічних текстів автомобільної промисловості.
10. Перспективні напрями подальших досліджень у галузі перекладу технічної документації автомобільної сфери.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

- Таблиці з прикладами перекладу англомовних технічних термінів автомобільної промисловості.
- Фрагменти паралельних англомовних та україномовних технічних текстів (інструкції, каталоги, стандарти ISO, SAE).
- Ілюстративні приклади перекладацьких стратегій та синтаксичних рішень.
- Додатки.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1. Теоретичні засади дослідження структурно-семантичних та стилістичних особливостей англомовних технічних текстів в автомобільній промисловості	к. пед. н., доц. Сілютіна І.О.	05.06.2025	26.09.2025
Розділ 2. Специфіка перекладу	к. пед. н., доц.	06.10.2025	24.10.2025

англомовних технічних текстів в автомобільній промисловості українською мовою	Сілютіна І.О.		
Висновки.	к. пед. н., доц. Сілютіна І.О.	27.10.2025	07.11.2025
Оформлення джерел літератури.	к. пед. н., доц. Сілютіна І.О.	10.11.2025	17.11.2025

7. Дата видачі завдання: **05 червня 2025 р.**

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Ознайомлення з темою кваліфікаційної роботи магістра та вимогами до її написання. Отримання завдання від наукового керівника.	червень	Виконано
2	Складання детального плану магістерської роботи. Узгодження структури з науковим керівником.	червень	Виконано
3	Визначення об'єкта, предмета, мети й завдань дослідження.	червень	Виконано
4	Формування методологічних основ дослідження (описовий, порівняльно-зіставний, контекстуальний методи, елементи кількісного аналізу).	вересень	Виконано
5	Написання Розділу 1. Підрозділ 1.1. Функціональні стилі та жанри автотранспортних текстів.	вересень	Виконано
6	Написання підрозділу 1.2. Структурно-семантичні особливості технічних текстів у автомобільній промисловості.	вересень	Виконано
7	Написання підрозділу 1.3. Характеристика образності технічної термінології.	вересень	Виконано
8	Підготовка доповіді та презентації для унаочнення результатів першого (теоретичного) розділу.	жовтень	Виконано
10	Написання Розділу 2. Підрозділ 2.1. Стратегії перекладу образних термінів автомобільної промисловості.	жовтень	Виконано
11	Написання підрозділу 2.2. Особливості перекладу термінів англомовних технічних текстів в автомобільній промисловості.	жовтень	Виконано
12	Написання підрозділу 2.3. Синтаксичні та лексичні рішення у перекладі текстів ISO, SAE.	листопад	Виконано
13	Написання підрозділу 2.4. Особливості передачі синтаксичних структур технічних текстів в українських перекладах.	листопад	Виконано
18	Оформлення загальних висновків до роботи, уточнення даних у вступі та перевірка на антиплагіат.	листопад	Виконано
19	Підготовка та представлення доповіді і презентації за результатами другого (практичного) розділу.	листопад	Виконано

20	Представлення результатів роботи на кафедрі, отримання відгуків і рецензій.	19.11.2025	Виконано
21	Захист кваліфікаційної роботи магістра.	16.12.2025	Виконано

Студент

(підпис)

Віктор БОНДАРЧУК

(ім'я та прізвище)

Керівник роботи

(підпис)

Ірина СЛЮТІНА

(ім'я та прізвище)

SUMMARY

The Master's thesis is devoted to the structural-semantic and stylistic features of English-language technical texts in the automotive industry and the specifics of their translation into Ukrainian, based on instructions, auto parts catalogues, and regulatory-technical documentation.

Relevance of the research topic. In the context of intensive development of the global automotive industry and expanding international contacts, the study of the specifics of English technical texts, which form the basis of information support for production, operation, and maintenance of vehicles, is of particular importance. Instructions, auto parts catalogs, ISO and SAE standards, and other regulatory-technical documentation serve as key communication tools between manufacturers, service centers, dealers, and consumers. Their linguistic organization is characterized by high standardization, precision, terminological saturation, and specific structural-semantic and stylistic means. The relevance is driven by the growing need for high-quality and adequate translation of technical literature from English to Ukrainian amid globalization and active import of automotive products to Ukraine, which impacts road safety, maintenance efficiency, and harmonization of national standards with international ones.

The purpose of the study is to identify and analyze the structural-semantic and stylistic features of English technical texts in the automotive industry and to clarify the specifics of their translation into Ukrainian based on instructions, auto parts catalogs, and regulatory-technical documentation.

To achieve this goal, the following assignments need to be solved:

1. To characterize the genre-stylistic and structural-semantic features of English-language technical texts in the automotive industry.
2. To analyze the imagery of technical terminology and the functions of parallel constructions in English automotive texts.

3. To investigate the specifics of translating English automotive terminology into Ukrainian.
4. To analyze the lexical and syntactic solutions employed in the translation of ISO and SAE standard texts.

The object of the study comprises English technical texts in the automotive industry.

The subject of the study is the structural-semantic and stylistic features, as well as the specifics of translation into Ukrainian.

The factual material for scientific study are instructions for use, auto parts catalogs, ISO and SAE standards, and other regulatory-technical documentation featuring specialized English terminology related to the automotive industry.

Methods of material processing and description. A comprehensive approach was used, including the descriptive method for characterizing structural-semantic features of texts, the comparative-contrastive method for analyzing originals and translations, elements of quantitative analysis to identify the frequency of terms and constructions, and contextual analysis to clarify semantic nuances and translation decisions.

The scientific novelty of the results obtained is that the Master paper presents a systemic analysis of structural-semantic and stylistic features of English technical texts in the automotive industry and identifies the most effective strategies for their translation into Ukrainian, with particular attention to imagery terms, parallel constructions, and syntactic models, which have not been comprehensively examined in domestic linguistic studies before.

The practical significance of the research results is that the findings can be used in the educational process for training translators of technical literature, in the practical activities of translation specialists and compilers of regulatory-technical documentation, as well as in the development of glossaries, terminological dictionaries, and methodological recommendations for translating English technical texts.

The study suggests further exploration of the evolution of automotive terminology in the context of technological advancements and international standardization to enhance translation accuracy and cross-cultural technical communication.

KEY WORDS: technical texts, automotive industry, translation, terminology, structural-semantic features, stylistic features, Ukrainian translation, ISO standards, SAE standards.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИХ ТА СТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ АНГЛОМОВНИХ ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ В АВТОМОБІЛЬНІЙ ПРОМИСЛОВOSTІ.....	15
1.1 Функціональні стилі та жанри автотранспортних текстів.....	15
1.2 Структурно-семантичні особливості технічних текстів у автомобільній промисловості.....	17
1.3 Характеристика образності технічної термінології	20
Висновки до Розділу 1.....	24
РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ В АВТОМОБІЛЬНІЙ ПРОМИСЛОВOSTІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	26
2.1 Стратегії перекладу образних термінів автомобільної промисловості.....	26
2.2 Особливості перекладу термінів англомовних технічних текстів в автомобільній промисловості.....	37
2.3 Синтаксичні та лексичні рішення у перекладі текстів ISO, SAE.....	41
2.4 Особливості передачі синтаксичних структур технічних текстів в українських перекладах.....	44
Висновки до Розділу 2.....	53
ВИСНОВКИ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	58
ДОДАТКИ.....	62

ВСТУП

В сучасних умовах інтенсивного розвитку світової автомобільної промисловості та розширення міжнародних контактів особливого значення набуває дослідження специфіки англomовних технічних текстів, які становлять основу інформаційного супроводу виробництва, експлуатації та обслуговування автомобілів. Інструкції з користування, каталоги автозапчастин, стандарти ISO та SAE, а також інші види нормативно-технічної документації виступають важливим засобом комунікації між виробниками, сервісними центрами, дилерами та споживачами. Їхня мовна організація відзначається високим ступенем стандартизації, точністю викладу, термінологічною насиченістю, а також використанням специфічних структурно-семантичних і стилістичних засобів, які відрізняють цей тип текстів від інших функціональних стилів.

Актуальність теми дослідження зумовлена зростанням потреби у якісному та адекватному перекладі технічної літератури з англійської мови на українську. В умовах глобалізації та активного імпорту автомобільної продукції в Україну переклад інструкцій з експлуатації, каталогів запчастин і технічних стандартів стає не лише практичним завданням, а й важливим чинником безпеки дорожнього руху, ефективності технічного обслуговування та гармонізації національних стандартів із міжнародними. Недосконалий переклад технічних текстів може призвести до помилок в експлуатації транспортних засобів, неправильного використання деталей або відхилень від нормативних вимог, що, у свою чергу, здатне мати серйозні технічні та економічні наслідки.

Таким чином, недостатній рівень наукової розробленості проблеми, а також врахування актуальності теми дослідження для сучасного розвитку лексикології і філології в Україні зумовили вибір теми кваліфікаційної магістерської роботи – «**Структурно-**

семантичні та стилістичні особливості англомовних технічних текстів в автомобільній промисловості та специфіка їх перекладу українською мовою (на матеріалі інструкцій, каталогів автозапчастин і нормативно-технічної документації)».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами: вибір напрямку дослідження пов'язаний з ініціативною науковою темою кафедри іноземної філології та перекладу «Мовні різноманіття лінгвістичної підготовки як ресурс у цифровому та очному навчанні: розробка цифрового інструменту навчання та викладання і його гнучкого використання за спеціальністю підготовки майбутніх фахівців з перекладу» Національного транспортного університету.

Мета дослідження встановити та проаналізувати структурно-семантичних і стилістичних особливостей англомовних технічних текстів у сфері автомобільної промисловості та з'ясування специфіки їх перекладу українською мовою на матеріалі інструкцій, каталогів автозапчастин і нормативно-технічної документації.

Для досягнення цієї мети передбачено виконання таких **завдань**:

- Охарактеризувати жанрово-стилістичні та структурно-семантичні особливості англомовних технічних текстів автомобільної галузі.
- Проаналізувати образність технічної термінології та функції паралельних конструкцій в англомовних автотранспортних текстах.
- Дослідити специфіку перекладу англомовної автомобільної термінології українською мовою.
- Проаналізувати лексико-синтаксичні рішення у перекладі текстів стандартів ISO та SAE.

Об'єкт дослідження: англомовні технічні тексти в автомобільній промисловості.

Предмет дослідження: структурно-семантичні та стилістичні особливості, а також специфіка перекладу українською мовою.

Фактичним матеріалом для наукового вивчення слугують

англомовні технічні тексти автомобільної промисловості, зокрема інструкції з експлуатації, каталоги автозапчастин, а також нормативно-технічна документація (стандарти ISO та SAE). У процесі дослідження було проаналізовано конкретні мовні одиниці — терміни, термінологічні словосполучення, синтаксичні конструкції та текстові фрагменти, що репрезентують структурно-семантичні й стилістичні особливості технічного дискурсу. Аналіз охоплював особливості їхньої будови, семантики та функціонування в англомовних автотранспортних текстах, а також специфіку відтворення цих одиниць у перекладі українською мовою.

Джерельна база дослідження. Основою дослідження стали:

- Англомовні технічні тексти автомобільної промисловості, зокрема інструкції з експлуатації транспортних засобів, каталоги автозапчастин, а також нормативно-технічна документація (стандарти ISO та SAE), використані як емпірична база дослідження.

- Термінологічні одиниці автомобільної галузі (терміни, багатокomпонентні термінологічні словосполучення), відібрані методом суцільної вибірки з англомовних технічних текстів та проаналізовані з погляду їхніх структурно-семантичних і стилістичних особливостей.

- Фрагменти паралельних англомовних та україномовних текстів, що дозволили здійснити зіставний аналіз оригіналів і перекладів та виявити специфіку відтворення термінології й синтаксичних конструкцій українською мовою.

- Термінологічні словники, глосарії та довідкові джерела, а також чинні міжнародні стандарти й нормативні документи, використані для перевірки нормативності термінів і обґрунтування перекладацьких рішень.

Методи дослідження ґрунтуються на комплексному підході, що включає описовий метод для характеристики структурно-семантичних особливостей текстів, порівняльно-зіставний метод для аналізу оригіналу

та перекладу, елементи кількісного аналізу для виявлення частотності термінів та конструкцій, а також контекстуальний аналіз для з'ясування смислових відтінків та перекладацьких рішень.

Наукова новизна дослідження полягає у спробі системного аналізу структурно-семантичних та стилістичних особливостей англомовних технічних текстів в автомобільній промисловості та виявленні найбільш ефективних стратегій їх перекладу українською мовою. Особливу увагу приділено аналізу образних термінів, паралельних конструкцій і синтаксичних моделей, що раніше не розглядалися комплексно у вітчизняних лінгвістичних дослідженнях.

Практична значущість роботи полягає у можливості використання отриманих результатів у навчальному процесі при підготовці перекладачів технічної літератури, а також у практичній діяльності фахівців з перекладу та укладачів нормативно-технічної документації. Матеріали дослідження можуть бути корисними при розробці глосаріїв, термінологічних словників і методичних рекомендацій з перекладу англомовних технічних текстів.

Апробація результатів дослідження. Загальні результати дослідження висвітлено у виступі на Всеукраїнській конференції здобувачів освіти та молодих учених «Відбудова транспортної інфраструктури України» (21 березня 2025 року).

Публікації. Результати дипломної роботи висвітлено у тезах доповіді у збірнику матеріалів наукової конференції, які додатково відображають результати наукового дослідження.

Структура роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків та списку використаних джерел. В першому розділі розглянуто теоретичні засади дослідження структурно-семантичних і стилістичних особливостей англомовних технічних текстів у сфері автомобільної промисловості. У другому розділі досліджено специфіку перекладу англомовних технічних текстів в автомобільній промисловості українською мовою.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИХ ТА СТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ АНГЛОМОВНИХ ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ В АВТОМОБІЛЬНІЙ ПРОМИСЛОВOSTІ

1.1. Функціональні стилі та жанри автотранспортних текстів

У сучасній лінгвістиці функціональні стилі розглядаються як системи мовних засобів, зумовлені комунікативною метою, сферою використання та адресатом мовлення. Для перекладознавчих досліджень принципово важливим є не загальний опис стилів, а їхня прикладна релевантність для конкретного типу тексту, оскільки саме стиль визначає вибір перекладацьких стратегій і мовних трансформацій (Карабан, 2004). У контексті перекладу текстів автомобільної промисловості ключове значення має науково-технічний функціональний стиль, який реалізується в низці спеціалізованих жанрів.

Науково-технічний стиль традиційно розглядається як різновид наукового стилю, проте, на відміну від академічних досліджень, він орієнтований не на теоретичне осмислення, а на передачу прикладної інформації, необхідної для виробництва, експлуатації та регламентування технічних об'єктів. За спостереженнями Н. Арутюнової, технічні тексти характеризуються домінуванням прагматичної функції над пізнавальною, що зумовлює їхню формалізованість, стандартизованість та мінімізацію інтерпретаційної багатозначності (Корунець, 2017).

У сфері автомобільної промисловості науково-технічний стиль реалізується через обмежене коло жанрів, кожен з яких має чітко визначену комунікативну мету та мовні особливості. До основних жанрів англomовних автотранспортних текстів належать інструкції з експлуатації, каталоги автозапчастин та нормативно-технічна документація, зокрема стандарти ISO

та SAE. Саме ці жанри становлять емпіричну базу практичного аналізу в межах даного дослідження.

Інструкції з експлуатації автомобілів і їхніх вузлів орієнтовані на регламентування дій користувача. Їхня мовна організація підпорядкована принципу однозначності та алгоритмічності: широко застосовуються імперативні й інфінітивні конструкції, пасивні форми, нумеровані переліки та типові синтаксичні моделі. Як зазначає Л. Масенко, для таких текстів характерна знижена варіативність мовних засобів, що забезпечує уніфікацію викладу та запобігає неправильному тлумаченню інструкцій (Масенко, 2004). Для перекладача це означає необхідність збереження функціональної точності й інструктивної чіткості навіть за умов структурних відмінностей між мовами.

Каталоги автозапчастин становлять жанр із максимальною концентрацією номінативної функції. Текстова частина таких документів мінімізована та підпорядкована таблицям, кодам, схемам і графічним елементам. Лексика каталогів представлена переважно термінами, серійними позначеннями й аббревіатурами. За спостереженнями А. Супрун, у подібних жанрах мова виконує передусім класифікаційну функцію, а не описову, що істотно обмежує можливості перекладацької варіативності (Newmark, 1988). Це зумовлює труднощі під час перекладу міжнародних найменувань деталей і стандартизованих скорочень.

Нормативно-технічна документація, зокрема стандарти ISO та SAE, має виразну регулятивну функцію. Такі тексти встановлюють обов'язкові вимоги до конструкції, безпеки та експлуатації транспортних засобів. Для них характерні висока формалізованість, стандартизовані синтаксичні моделі, переважання пасивних конструкцій і модальних дієслів із зобов'язальним значенням. Як підкреслює В. Карабан, переклад нормативних технічних текстів вимагає не лише мовної, а й термінологічної та нормативної точності, оскільки перекладацькі помилки можуть мати правові або технічні наслідки (Карабан, 2004).

Жанрова специфіка автотранспортних текстів безпосередньо пов'язана з фактором адресата. Інструкції орієнтовані переважно на кінцевого користувача, каталоги — на фахівців сервісного обслуговування, а нормативна документація — на виробників і контролюючі інституції. Саме адресат визначає рівень термінологічної насиченості, складність синтаксичних конструкцій та допустимий ступінь пояснювальності тексту (Масенко, 2004).

Отже, науково-технічний стиль у сфері автомобільної промисловості не є однорідним, а реалізується через низку жанрів із різними комунікативними установками. Усвідомлення їхніх стильових і жанрових особливостей є необхідною передумовою для аналізу перекладу реальних англomовних автотранспортних текстів, що дозволяє обґрунтовано застосовувати перекладацькі стратегії та підготувати ґрунт для практичного розділу дослідження.

1.2. Структурно-семантичні особливості технічних текстів у автомобільній промисловості

Структурно-семантична організація англomовних технічних текстів автомобільної промисловості зумовлена їхньою прикладною спрямованістю та орієнтацією на точну регламентацію технічних процесів. На відміну від загальнонаукових текстів, де домінує пояснювально-аналітична функція, автотранспортна документація спрямована на передавання конкретних інструкцій, характеристик і нормативних вимог, що безпосередньо впливає на її мовну структуру (Карабан, 2004).

Однією з провідних семантичних характеристик таких текстів є високий рівень термінологічної насиченості. У документації автомобільної галузі активно використовуються спеціалізовані терміни, що позначають вузли, деталі, системи та процеси, зокрема *camshaft*, *turbocharger*, *differential*, *fuel injector*, *anti-lock braking system (ABS)*. Як зазначає В. Карабан, терміни в

технічному тексті виконують не лише номінативну, а й структуроутворювальну функцію, формуючи логіку викладу та забезпечуючи однозначність інтерпретації (Карабан, 2004).

Важливим елементом семантичної організації є використання дефініцій, за допомогою яких ключові терміни вводяться в текст. Дефініції зазвичай подаються на початкових етапах документа або розділу й виконують орієнтаційну функцію, забезпечуючи правильне розуміння подальшої інформації. За спостереженнями Л. Корунець, дефінітивність є типовою рисою технічного дискурсу, оскільки вона мінімізує ризик хибного тлумачення спеціалізованих понять (Корунець, 2017). Наприклад, у технічних інструкціях часто подаються визначення типу: “Throttle body — a component of the air intake system that regulates the amount of air entering the engine”, які передують опису процедур обслуговування.

Термінологічні одиниці в автотранспортних текстах часто мають складну багатокомпонентну структуру, зокрема у вигляді іменникових словосполучень (electronic stability control module, multi-link suspension system). Такі структури дозволяють компактно передавати значний обсяг інформації без розгортання пояснювальних конструкцій. Як зазначає А. Супрун, подібна номінативна компресія є характерною рисою технічних жанрів і створює додаткові труднощі для перекладу, особливо у випадку мов із менш розвиненою моделлю іменникового ланцюга (Селіванова, 2008).

Структурна організація технічних текстів також характеризується високим рівнем стандартизації. Стандартизовані моделі побудови абзаців і документів забезпечують передбачуваність викладу та зручність використання інформації. В інструкціях з експлуатації часто застосовується алгоритмічний принцип подання матеріалу, де дії розташовані у чіткій послідовності, наприклад: Check oil level → Add oil if necessary → Secure cap. Подібна структура спрямована на мінімізацію помилок користувача та має безпосереднє значення для безпеки експлуатації транспортного засобу (Newmark, 1988).

На рівні синтаксису домінують пасивні конструкції, інфінітивні та герундіальні форми, що дозволяє зосередити увагу на дії або процесі, а не на виконавцеві. Формулювання типу “The fuel filter shall be replaced every 20,000 km” або “Air pressure should be checked before each trip” є типовими для нормативно-технічних документів і забезпечують формальну точність та нормативність викладу (Карабан, 2004). Саме такі конструкції потребують особливої уваги під час перекладу, оскільки різні мови по-різному реалізують безособовість та модальність.

Характерною семантичною рисою автотранспортних технічних текстів є домінування номінативного стилю, що проявляється у переважанні іменників та термінологічних словосполучень над дієслівними формами. Це дозволяє подати інформацію у згорнутому вигляді та зберегти високу інформативну щільність тексту. Як зазначає Л. Масенко, номінативність є важливою умовою уніфікації технічної мови та її адаптації для міжнародного використання (Масенко, 2004).

Внутрішню зв'язність тексту забезпечують логіко-семантичні зв'язки, зокрема причинно-наслідкові, часові та просторові. Причинно-наслідкові конструкції використовуються для пояснення функціонування систем, наприклад: “If the coolant level drops below minimum, the engine may overheat”. Часові зв'язки реалізуються через маркери before, after, then, які визначають послідовність операцій у ремонтних та монтажних інструкціях. Просторові зв'язки уточнюють локалізацію елементів автомобіля, як у формулюванні: “The fuse box is located under the dashboard on the driver's side” (Корунець, 2017).

Таким чином, структурно-семантичні особливості англомовних автотранспортних технічних текстів — термінологічна насиченість, дефінітивність, стандартизованість, номінативність і чітка логіко-семантична організація — формують основу їхньої комунікативної ефективності. Усвідомлення цих характеристик є необхідним для аналізу перекладу

реальних технічних текстів автомобільної промисловості, що буде реалізовано у практичному розділі дослідження.

1.3. Характеристика образності технічної термінології

Попри прагнення технічного стилю до точності, нейтральності та стандартизованості, значна частина англомовної термінології автомобільної промисловості має образне походження. Це пояснюється тим, що процес формування технічної лексики історично ґрунтувався на когнітивних механізмах метафори, метонімії та аналогії, за допомогою яких нові об'єкти й процеси осмислювалися через уже відомий людині досвід (Корунець, 2017). У результаті образність стала важливим, хоча й вторинним, чинником номінації в технічному дискурсі.

Метафоричність в автомобільній термінології проявляється у перенесенні ознак знайомих предметів або істот на технічні об'єкти. Класичним прикладом є *horsepower*, де образ коня слугує символом сили та потужності. Подібним чином термін *butterfly valve* мотивований зовнішньою схожістю конструкції клапана з крилами метелика. Як зазначає Л. Корунець, подібні метафори виконують когнітивну функцію, полегшуючи первинне засвоєння нового поняття, однак у процесі професіоналізації вони поступово втрачають емоційне забарвлення та сприймаються як нейтральні терміни (Корунець, 2017).

Метонімія як спосіб термінотворення базується на перенесенні назви за суміжністю — через функцію, матеріал або просторове розташування. У автомобільній лексиці показовим є термін *dashboard*, який походить від назви захисної дошки в кінних екіпажах і згодом закріпився за передньою панеллю автомобіля. Інший приклад — *spark plug*, де назва деталі безпосередньо пов'язана з її функцією створення іскри. За спостереженнями А. Супруна, метонімічні терміни вирізняються високим ступенем функціональної

мотивованості, що робить їх зручними для професійної комунікації (Селіванова, 2008).

Аналогія відіграє значну роль у формуванні складених технічних найменувань. Такі терміни, як *crankshaft*, *brake shoe*, *steering wheel*, ґрунтуються на порівнянні нових технічних елементів із добре знайомими механічними або побутовими об'єктами. Подібні аналогії дозволяють компактно передати інформацію про форму, принцип дії або призначення деталі без розгорнутого опису, що особливо важливо для інструкцій та каталогів (Карабан, 2004).

Важливо підкреслити, що образність у технічній термінології не має стилістично-експресивної функції. Вона виконує насамперед когнітивну й номінативну роль, спрямовану на забезпечення зрозумілості та економії мовних засобів. У процесі стандартизації технічної мови первинна образність таких термінів майже не усвідомлюється фахівцями: *gearbox*, *clutch*, *brake shoe* сприймаються як суто технічні одиниці без асоціативного підтексту (Масенко, 2004).

Для перекладача образна мотивація термінів набуває особливого значення, оскільки вона впливає на вибір перекладацької стратегії. У низці випадків можливе збереження образності шляхом калькування або напівкалькування, наприклад *butterfly valve* → «клапан типу “метелик”», *brake shoe* → «гальмівна колодка». Такий підхід є виправданим, якщо образ є прозорим і зрозумілим для українського адресата (Карабан, 2004).

Водночас у нормативно-технічних документах і каталогах запчастин образність зазвичай нейтралізується, поступаючись вимогам однозначності та уніфікації. У таких випадках переклад орієнтується не на етимологію терміна, а на його усталене функціональне значення в цільовій мові. Як зазначає В. Карабан, перекладач технічних текстів має дотримуватися балансу між когнітивною наочністю та термінологічною точністю, залежно від жанру й адресата документа (Карабан, 2004).

Отже, образність технічної термінології автомобільної промисловості є результатом історичних і когнітивних механізмів номінації. У сучасних технічних текстах вона переважно виконує допоміжну функцію, а її збереження або нейтралізація у перекладі визначається жанровими вимогами та комунікативною метою тексту. Саме ці аспекти образної мотивації термінів будуть проілюстровані на конкретних прикладах англо-українського перекладу в практичному розділі дослідження.

1.4. Паралельні конструкції: вживання, функції, способи перекладу

Однією з характерних синтаксичних ознак англomовних технічних текстів автомобільної промисловості є широке використання паралельних конструкцій, тобто однотипно побудованих мовних структур, що повторюються в межах речення, абзацу або цілого документа. У технічному дискурсі паралелізм виконує не стилістичну, а функціонально-організаційну роль, забезпечуючи логічну впорядкованість, стандартизованість і однозначність викладу (Бацевич, 2004).

Паралельні конструкції є типовими для інструкцій з експлуатації, сервісних мануалів, стандартів ISO та SAE, де інформація подається у вигляді чітких алгоритмів дій або переліків вимог. Найпоширенішою моделлю є послідовність однорідних дієслівних форм, зокрема в імперативі або інфінітиві, наприклад:

Check the oil level, inspect the valve, replace the gasket if necessary.

Граматична симетрія таких конструкцій формує чітку послідовність операцій і мінімізує ризик помилкового виконання дій (Смірнова, 2014).

Іншим типовим різновидом паралелізму є повторювані синтаксичні моделі в нормативних формулюваннях, особливо з модальним дієсловом *shall*:

The device shall operate at a nominal voltage; the device shall withstand thermal stress; the device shall maintain mechanical stability.

Як зазначає В. Карабан, повтор подібних конструкцій у технічних стандартах має нормативну функцію й слугує засобом юридичної та змістової уніфікації тексту (Карабан, 2004).

Функціонально паралельні конструкції виконують кілька ключових завдань. По-перше, вони забезпечують алгоритмічність викладу, що є критично важливою для інструктивних текстів. По-друге, вони сприяють когнітивній економії, оскільки читач швидко розпізнає повторювану структуру й зосереджується на змісті, а не на формі речення (Єрмоленко, 2012). По-третє, паралелізм підтримує стандартизований характер технічної мови, що особливо важливо в міжнародній документації (Пилинський, 1976).

Для перекладу англomовних технічних текстів паралельні конструкції становлять окрему проблему. З одного боку, їх бажано зберігати, оскільки вони формують логічний і нормативний каркас документа. З іншого боку, українська мова не завжди допускає механічне відтворення повторюваних структур без порушення стилістичної природності. У зв'язку з цим перекладач змушений поєднувати збереження структурної симетрії з граматичною адаптацією (Карасик, 2004). Найпоширенішими способами перекладу паралельних конструкцій є:

- пряме відтворення паралелізму (особливо в інструкціях):
Check the oil level. Check the brake fluid. → Перевірте рівень масла. Перевірте гальмівну рідину;
- узагальнення з частковим збереженням симетрії:
Measure the pressure. Measure the temperature. Measure the voltage. → Виміряйте тиск, температуру та напругу;
- лексико-синтаксична компенсація, коли повтор англійських структур замінюється ритмічною або семантичною узгодженістю українського тексту.

Особливу увагу слід приділяти перекладу нормативних формулювань зі словом *shall*. У таких випадках доцільно зберігати паралельність за допомогою повторюваних українських конструкцій типу *слід, повинен, має*

бути, що дозволяє відтворити нормативний характер оригіналу без втрати юридичної чіткості (Русанівський, 2002). Отже, паралельні конструкції є одним із ключових синтаксичних механізмів технічних текстів автомобільної промисловості. Вони забезпечують стандартизованість, логічність і передбачуваність викладу, а також істотно впливають на перекладацькі рішення. Аналіз того, як такі конструкції відтворюються в українських перекладах інструкцій, стандартів і технічних описів, становить важливу частину практичного розділу дослідження.

Висновки до розділу 1

У першому розділі дослідження здійснено теоретичний аналіз структурно-семантичних та стилістичних особливостей англomовних технічних текстів у автомобільній промисловості, що становить основу для подальшого вивчення специфіки їхнього перекладу українською мовою.

Висвітлено функціональні стилі та жанри автотранспортних текстів. Встановлено, що науково-технічний стиль є домінуючим у сфері автомобільної промисловості, реалізуючись через жанри інструкцій з експлуатації, каталогів автозапчастин та нормативно-технічної документації (стандартів *ISO та SAE*). Кожен жанр має чітку комунікативну мету: регламентування дій, номінацію та класифікацію, а також встановлення нормативних вимог. Фактор адресата визначає рівень формальності, термінологічної насиченості та стилістичної організації тексту, що має ключове значення для вибору перекладацьких стратегій.

Далі проаналізовано структурно-семантичні особливості технічних текстів. Виявлено, що вони характеризуються високою термінологічною насиченістю, дефінітивністю, стандартизованими синтаксичними моделями (пасивні конструкції, інфінітивні та герундіальні форми) та номінативним стилем. Логіко-семантичні зв'язки (причинно-наслідкові, часові, просторові) забезпечують внутрішню когерентність тексту, сприяючи однозначності та

ефективності комунікації. Ці характеристики формують основу для точного передавання інформації в перекладі, враховуючи мовні відмінності.

Потім розглянуто образність технічної термінології. З'ясовано, що значна частина термінів має метафоричне, метонімічне або аналогічне походження (наприклад, *horsepower*, *dashboard*, *butterfly valve*), яке виконує когнітивну та номінативну функції, полегшуючи розуміння нових понять. Однак у технічному дискурсі образність вторинна й часто нейтралізується в процесі стандартизації. Для перекладу це вимагає балансу між збереженням образності (через калькування) та забезпеченням термінологічної точності, залежно від жанру та адресата.

Нарешті, проаналізовано паралельні конструкції як ключовий синтаксичний механізм технічних текстів. Вони забезпечують алгоритмічність, стандартизованість та логічну впорядкованість викладу (наприклад, послідовності імперативних форм або нормативних формулювань із *shall*). Функції паралелізму включають когнітивну економію та нормативну уніфікацію. У перекладі паралельні конструкції потребують збереження симетрії з можливими адаптаціями (пряме відтворення, узагальнення, лексико-синтаксична компенсація) для досягнення природності українського тексту без втрати функціональної точності.

Загалом, теоретичні засади дослідження демонструють, що структурно-семантичні та стилістичні особливості англomовних технічних текстів автомобільної промисловості зумовлені їхньою прагматичною спрямованістю, стандартизованістю та орієнтацією на точну комунікацію. Це створює основу для практичного аналізу перекладу, де ключовими є термінологічна однозначність, синтаксична адаптація та врахування жанрових вимог.

РОЗДІЛ 2.

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ В АВТОМОБІЛЬНІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

2.1. Стратегії перекладу образних термінів автомобільної промисловості

Переклад образних термінів автомобільної промисловості становить одну з найскладніших ділянок науково-технічного перекладу, оскільки вимагає одночасного врахування термінологічної точності, стандартизованості фахової мови та зрозумілості для адресата. На відміну від загальнонаукових текстів, технічна документація автомобільної галузі орієнтована не лише на фахівців-інженерів, а й на ширше коло користувачів (механіків, працівників сервісних центрів, власників транспортних засобів), що зумовлює різний ступінь допустимості образності у перекладі.

Як було встановлено в теоретичному розділі, образність у технічній термінології має переважно когнітивне, а не стилістичне походження. Метафоричні, метонімічні та аналогічні елементи слугують засобом первинної номінації, але в процесі професіоналізації терміна часто втрачають емоційність і закріплюються як нейтральні одиниці фахової мови. Саме це визначає вибір перекладацької стратегії: у кожному конкретному випадку перекладач має вирішити, чи зберігати образність, чи адаптувати її, або повністю нейтралізувати.

У практиці перекладу англomовних автотранспортних текстів можна виокремити кілька основних стратегій передавання образних термінів українською мовою, які залежать від жанру документа, ступеня усталеності терміна та цільової аудиторії.

Пряма калька є однією з базових і водночас найчастіше застосовуваних стратегій перекладу образних термінів у сфері автомобільної промисловості. Її сутність полягає у відтворенні внутрішньої семантико-структурної

організації англomовного терміна засобами української мови без істотної трансформації його компонентів. Такий спосіб перекладу орієнтований на збереження формальної відповідності між терміном-джерелом і терміном-реципієнтом, що є особливо важливим у науково-технічному дискурсі, де точність номінації та однозначність ідентифікації об'єктів мають першорядне значення.

Застосування прямої кальки є виправданим насамперед у тих випадках, коли образна основа англomовного терміна втратила емоційно-експресивний характер і функціонує як нейтральний фаховий маркер. У процесі термінологізації метафоричні або аналогічні елементи зазнають десемантизації: первинний образ перестає актуалізуватися у свідомості фахівця, а сам термін сприймається виключно як умовне позначення конкретної деталі, вузла або конструктивного типу. Саме за таких умов калькування не порушує норм технічної комунікації, а навпаки — сприяє її уніфікації та прозорості.

Показовим у цьому контексті є термін *wishbone arm*, що використовується для позначення одного з типів важелів підвіски. Його назва ґрунтується на візуальній подібності деталі до вилокоподібної кістки, однак у сучасній автомобільній документації цей образ не виконує пояснювальної функції. Для інженерів і механіків *wishbone* є передусім маркером конкретної конструктивної схеми. Тому калькований переклад «**важіль типу wishbone**» або «**важіль wishbone**» є доречним у сервісних мануалах, технічних описах і каталогах запчастин, де критично важливо зберегти відповідність міжнародній термінології та уникнути неоднозначностей.

Доцільність прямої кальки значно зростає у випадках, коли образний термін входить до складу міжнародної технічної традиції та використовується у стандартизованих джерелах — зокрема в документації виробників, сервісних базах даних і глобальних каталогах. Наприклад, у технічних описах елементів підвіски може вживатися термін *banana arm*,

який відображає характерну вигнуту форму деталі. У таких ситуаціях кальковані варіанти **«банановий важіль»** або **«важіль типу banana»** забезпечують впізнаваність терміна для фахівців, що працюють з англomовними каталогами, і дозволяють швидко співвіднести перекладений текст із вихідними технічними даними (Див. Додаток А).

Важливою перевагою прямої кальки є збереження структурної співмірності терміна. У технічному дискурсі така співмірність має не лише лінгвістичне, а й практичне значення, оскільки перекладений термін часто використовується у зв'язку з кодами деталей, кресленнями, схемами та електронними базами даних. Відтворення компонентів терміна у близькій до оригіналу формі полегшує ідентифікацію елементів і знижує ризик помилок у технічному обслуговуванні чи ремонті.

Разом з тим, застосування прямої кальки не може розглядатися як універсальне рішення. Вона є виправданою лише за умови, що в українській технічній мові **відсутній усталений нейтральний відповідник** або що калькований варіант не суперечить чинній терміносистемі. Якщо ж українська фахова практика вже виробила нормативний еквівалент, калькування може призвести до небажаної термінологічної варіативності. Показовим у цьому сенсі є термін *ram air*, який у професійному вжитку перекладається як **«динамічний наддув»**, тоді як буквальна калька *ударне повітря* не відповідає ні технічному змісту, ні нормам української науково-технічної мови.

Отже, пряма калька як стратегія перекладу образних термінів автомобільної промисловості є ефективним засобом за умови дотримання кількох принципових критеріїв: втрати терміном емоційної образності, його усталеності в міжнародному фаховому середовищі, відсутності нормативного українського відповідника та необхідності збереження формальної співвідносності з англomовними джерелами. У таких випадках калькування забезпечує термінологічну точність, сприяє стандартизації перекладу та підвищує ефективність професійної комунікації в автомобільній галузі.

Адаптивний переклад є однією з ключових стратегій у технічному перекладі, яка застосовується для передачі образних термінів, коли буквальне відтворення образу може бути стилістично або семантично недоречним. Суть цієї стратегії полягає в орієнтації на функціональне призначення терміна, а не на його образну форму. Адаптивний переклад дозволяє уникнути неточностей і стилістичних дисонансів, водночас зберігаючи точність і функціональну відповідність технічного терміна.

Адаптивний переклад передбачає, що в умовах наявності образного терміна, який не можна передати без втрати змісту, перекладач шукає відповідник, який найбільш точно відображає суть предмета чи процесу. Відмінною рисою адаптивного підходу є те, що він дозволяє замінити метафоричні або образні елементи терміна на такі, що максимально відповідають технічній реальності цільової мови. Таким чином, цей підхід не лише передає функцію або ознаку об'єкта, але й сприяє більш чіткому розумінню терміна кінцевим користувачем.

У технічних сферах, зокрема в автомобільній промисловості, часто зустрічаються терміни, що мають образний або метафоричний складник. Однак, для точного та чіткого розуміння таких термінів необхідно звертатися до адаптивного перекладу. У випадках, коли буквальний переклад не передає реальної функціональної сутності об'єкта або викликає неправильне тлумачення, адаптивний переклад забезпечує більш коректне та функціональне відображення терміна. Адаптивний підхід дозволяє уникнути непотрібної складності та неясності, що можуть виникнути при збереженні метафоричної складової.

Яскравим прикладом адаптивного перекладу є термін *hammer shock absorber*, де слово *hammer* має образне значення, яке асоціюється з молотом. Однак, буквальне відтворення цього терміна як «молотковий амортизатор» може ввести в оману, створюючи непорозуміння, оскільки реальна конструкція амортизатора не має нічого спільного з молотом. У цьому випадку адаптивним перекладом буде «ударний амортизатор», що

відображає суть роботи деталі і відповідає технічному змісту терміна. Такий підхід дозволяє зберегти точність, а також зменшує ймовірність неправомірних асоціацій, що можуть виникнути при буквальному перекладі(Див. Додаток Б).

Основною перевагою адаптивного перекладу є можливість максимально точного відтворення технічних характеристик об'єкта чи процесу, уникаючи при цьому надмірної образності, яка може спотворювати значення терміна. Адаптація дозволяє забезпечити точність перекладу, зберігаючи не тільки функціональну сутність терміна, але й відповідність нормам цільової мови. Це особливо важливо в технічних документаціях, де точність і однозначність є критичними для правильного застосування термінів.

Адаптивний переклад також є важливим для забезпечення зв'язку між термінами в межах міжнародної технічної термінології. Завдяки адаптивному підходу, терміни можуть бути узгоджені з існуючими термінами у відповідних національних або міжнародних системах, що дозволяє забезпечити єдність у перекладі і сприяє розвитку термінологічної єдності в різних мовних середовищах.

Адаптивний переклад дає змогу зберігати функціональну ідентичність терміна, що є особливо важливим для автомобільної промисловості, де кожен термін має чітко визначене технічне значення. Окрім того, адаптація термінів забезпечує більш чітке і зрозуміле сприйняття, яке допомагає уникнути непорозумінь, особливо у професійному контексті, де кожна деталь або процес мають своє конкретне значення. Такий підхід дозволяє створити уніфіковану систему термінів, що відповідає міжнародним стандартам і не викликає сумнівів серед фахівців.

У випадках, коли застосовується адаптивний переклад, ми можемо спостерігати відсутність метафоричної навантаженості терміна, при цьому зберігається точність і зрозумілість перекладу. Це є необхідним у технічних інструкціях та документації, де важливо забезпечити точність і зрозумілість

інструкцій для кінцевого споживача, який може не володіти спеціальними знаннями. Адаптивний переклад створює більше можливостей для точного і безпомилкового виконання інструкцій та інших процедур, що містять технічні характеристики.

Попри численні переваги, адаптивний переклад має певні обмеження. Одним із основних обмежень є ризик втрати частини оригінальної образності терміна, що може знизити його унікальність. Також можливе ускладнення процесу адаптації, якщо термін має надмірно складну функціональну структуру або спеціалізовану термінологію. Тому перекладач повинен обирати найбільш підходящий метод перекладу, що відповідає вимогам науково-технічного тексту, одночасно зберігаючи точність і чіткість терміна.

Адаптивний переклад є важливою стратегією для точного і коректного перекладу образних термінів у технічній документації, оскільки він дозволяє зберегти функціональну сутність терміна без втрати змісту. Ця стратегія є надзвичайно важливою у технічній літературі, де точність і однозначність є критичними для правильного застосування термінів. Однак, використання адаптивного перекладу потребує від перекладача уважності та гнучкості, оскільки в деяких випадках необхідно зберігати частину образності терміна для збереження його змістової цілісності та відповідності міжнародним стандартам.

Описова стратегія перекладу є однією з найбільш універсальних і водночас найбільш трудомістких стратегій у перекладі образних термінів автомобільної промисловості. Вона застосовується у випадках, коли англomовний термін характеризується високим рівнем семантичної компресії, тобто містить у стислій формі інформацію про форму, функцію, принцип дії або конструктивні особливості об'єкта, які неможливо адекватно відтворити одним словом або коротким словосполученням українською мовою без втрати змісту. У таких ситуаціях перекладач відмовляється від спроби зберегти образну внутрішню форму терміна й натомість розкриває його значення шляхом опису ключових характеристик об'єкта.

На відміну від прямої кальки, яка орієнтована на формальну співмірність, і адаптивного перекладу, що фокусується на функціональній переорієнтації, описова стратегія спрямована на максимальну семантичну експлікацію. Вона передбачає розгортання значення терміна у формі нейтрального, стилістично ненавантаженого опису, який дозволяє адресатові точно зрозуміти, що саме позначає відповідна одиниця. Такий підхід є особливо актуальним у технічних описах, сервісних інструкціях і довідкових матеріалах, орієнтованих не лише на вузьких фахівців, а й на ширшу аудиторію користувачів.

Показовим прикладом є англійський термін *gooseneck pipe*, який у своїй внутрішній формі містить метафоричний образ «гусячої шиї», що відсилає до характерної вигнутої форми деталі. Формально можливий калькований варіант гусячошийна труба не є усталеним у фаховій українській практиці та може викликати небажані асоціації або виглядати неприродно в технічному тексті. У такому випадку описовий переклад на зразок «вигнута трубка», «трубка вигнутої конфігурації» або «трубопровід із вигнутим профілем» дозволяє точно передати конструктивну особливість деталі, усуваючи образність, яка не має функціонального навантаження для українського читача.

Описова стратегія часто застосовується і в тих випадках, коли англomовний термін поєднує в собі кілька семантичних компонентів, які в українській мові потребують розмежування. Наприклад, образні терміни, що базуються на порівнянні з частинами тіла тварин або предметами побуту, можуть бути зрозумілими в англomовному технічному середовищі, але не мати прямого або прийнятного відповідника в українській термінологічній системі. У таких ситуаціях описовий переклад виконує компенсаторну функцію, дозволяючи відтворити технічну сутність терміна без стилістичних спотворень.

Важливою перевагою описової стратегії є її висока інформативність. Описовий переклад забезпечує точне розкриття значення терміна, що

особливо важливо в контекстах, пов'язаних із безпекою експлуатації автомобіля, технічним обслуговуванням або ремонтом. Чіткий опис форми або функції деталі зменшує ризик неправильного тлумачення і, відповідно, помилкових дій з боку користувача або технічного персоналу. Саме тому описові переклади часто використовуються в інструкціях для кінцевих споживачів, де зрозумілість має не менше значення, ніж формальна точність (Див. Додаток В).

Разом із тим, описова стратегія має і певні обмеження. Головним її недоліком є збільшення обсягу терміна, що може негативно впливати на компактність і зручність технічного тексту. Надмірно розгорнуті номінації ускладнюють сприйняття, особливо в каталогах запчастин, таблицях характеристик або схемах, де кожен елемент повинен бути позначений максимально стисло. Тому описовий переклад зазвичай використовується або на етапі первинного введення терміна, або в пояснювальних фрагментах тексту, тоді як надалі може замінюватися коротшим умовним позначенням.

Крім того, систематичне застосування описових перекладів може ускладнювати стандартизацію термінології. Якщо один і той самий англomовний термін у різних джерелах перекладається різними описовими формулами, це призводить до варіативності та знижує однозначність технічної комунікації. Саме тому описова стратегія потребує обережного використання та має поєднуватися з іншими перекладацькими підходами — прямою калькою або адаптивним перекладом — залежно від контексту і комунікативної мети.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що описова стратегія перекладу є ефективним інструментом у тих випадках, коли необхідно забезпечити максимальну точність і зрозумілість при передачі образних термінів автомобільної промисловості. Вона дозволяє розкрити зміст терміна, не покладаючись на метафоричну внутрішню форму, і тим самим адаптувати технічний текст до потреб українського адресата. Водночас використання цієї стратегії має бути зваженим і функціонально вмотивованим, щоб не

порушити вимоги до компактності та стандартизованості технічної документації.

Нейтралізація образності є специфічною, але надзвичайно важливою перекладацькою стратегією у сфері технічного перекладу автомобільної промисловості. Вона застосовується у випадках, коли метафоричний або образний компонент англomовного терміна не лише не сприяє розумінню, а навпаки — створює ризик двозначного, помилкового або навіть комічного сприйняття в цільовій мові. На відміну від прямої кальки, адаптивного чи описового перекладу, нейтралізація передбачає повне усунення образної основи терміна з метою забезпечення максимальної точності, формальної однозначності та відповідності нормам офіційно-технічної комунікації.

У технічному дискурсі образність не є самоціллю, а виступає вторинним результатом історичного розвитку термінології. Багато англomовних термінів виникли на основі метафор, аналогій або побутових асоціацій, які на ранніх етапах розвитку техніки виконували пояснювальну або мнемонічну функцію. Проте в сучасній автомобільній промисловості, особливо в умовах стандартизації, глобалізації виробництва та автоматизованої обробки технічної інформації, така образність часто втрачає функціональну доцільність. Саме тому нейтралізація образних компонентів стає необхідним інструментом забезпечення термінологічної стабільності.

Показовим прикладом є англійський термін *dog bone link*, що використовується для позначення з'єднувального елемента підвіски або стабілізатора. Внутрішня форма цього терміна ґрунтується на візуальній подібності деталі до кістки, яку зазвичай асоціюють із собакою. Однак дослівний переклад «собача кістка» є абсолютно неприйнятним у фаховому українському контексті, оскільки не лише не передає технічної суті деталі, а й створює небажаний побутовий або іронічний ефект. У такому випадку єдино коректним рішенням є нейтралізація образності шляхом використання функціонально орієнтованого відповідника, наприклад «подвійний

з'єднувальний важіль» або «з'єднувальна тяга», що точно відображає конструктивну роль елемента без залучення сторонніх асоціацій.

Нейтралізація образності особливо характерна для перекладу технічної документації нормативного та регламентуючого характеру. У стандартах ISO, SAE, ECE та інших міжнародних і національних нормативно-технічних документах пріоритет надається не когнітивній наочності, а однозначності, юридичній точності та уніфікованості термінів. У таких текстах будь-який образний компонент розглядається як потенційне джерело варіативності тлумачення, що є неприпустимим у документах, які мають нормативну силу або використовуються для сертифікації, контролю якості та безпеки.

Застосування нейтралізації дозволяє уникнути культурно зумовлених або мовно специфічних асоціацій, які можуть бути зрозумілими в англomовному середовищі, але не мати адекватного відповідника в українській мові. Наприклад, терміни на зразок *banana panel*, *fishmouth weld*, *spider joint* або *dead pedal* у буквальному перекладі можуть звучати неприродно або вводити в оману. Нейтралізовані варіанти на кшталт «вигнута панель», «фасонний зварний виріз», «з'єднувальний шарнір», «нерухома підніжка» усувають образність і водночас забезпечують точну ідентифікацію об'єкта чи елемента.

Важливо підкреслити, що нейтралізація образності не означає спрощення або збіднення терміна. Навпаки, вона сприяє підвищенню його функціональної ефективності в професійному середовищі. У каталогах запчастин, електронних базах даних, кресленнях і специфікаціях нейтральні терміни є більш зручними для пошуку, класифікації та зіставлення. Крім того, вони зменшують ризик помилок у комунікації між інженерами, техніками, перекладачами та кінцевими користувачами.

Разом із тим, нейтралізація образності не є універсальною стратегією і має застосовуватися з урахуванням комунікативної ситуації. У навчальних матеріалах або пояснювальних інструкціях для нефахівців повне усунення образності може ускладнювати первинне розуміння терміна. Проте в

офіційній технічній документації, стандартах і сервісних регламентах саме нейтралізація є оптимальним рішенням, оскільки вона забезпечує відповідність вимогам точності, формалізованості та нормативності.

Отже, нейтралізація образності як стратегія перекладу образних термінів автомобільної промисловості виконує ключову роль у формуванні стабільної та уніфікованої термінологічної системи. Вона дозволяє усунути потенційно проблемні метафоричні елементи, зберігаючи при цьому конструктивну та функціональну точність терміна. Саме завдяки нейтралізації технічний переклад відповідає вимогам міжнародних стандартів і забезпечує ефективну професійну комунікацію в умовах сучасного автомобілебудування (Див. Додаток Г).

На кінець, вибір між збереженням образності та її нейтралізацією приводить до питання про те, як саме ці рішення впливають на кінцеву якість терміна – його точність, зрозумілість і функціональність у фаховому дискурсі. В технічній комунікації не менш значущим, ніж лінгвістична відповідність, є практичний ефект: наскільки швидко й однозначно читач сприйме термін, чи не виникне плутанини, чи збереже переклад коректні конструктивні, або технологічні ознаки. Тому, аналіз впливу перекладацьких стратегій стає важливим етапом формування оптимальної термінології у сфері автомобілебудування.

Спостереження за практикою перекладу технічної літератури показує, що кожне з перелічених рішень має свою «ціну», або у вигляді втрати частини образності, або у вигляді появи додаткових інтерпретаційних труднощів. Для прикладу, калькований термін може забезпечити швидке впізнавання англійського прототипу, однак його семантична структура іноді стає менш прозорою для україномовного читача. Такі терміни легко засвоюються в професійному середовищі, але створюють бар'єр для водіїв або технічного персоналу без спеціальної підготовки.

Описові моделі, навпаки, гарантують точність, але збільшують обсяг інформації, що негативно впливає на зручність використання в інструкціях

або коротких технічних примітках. Тому, надмірно розгорнуті номінації рідко приживаються в нормативній документації, де цінується компактність. Нейтралізація образних компонентів вирішує проблеми непорозумінь, але інколи «збирає» різні конструктивні варіації в один термін, і тим самим може знижувати деталізацію, яка була закладена в оригіналі.

З огляду на ці особливості перекладач має знаходити баланс між прагненням до точності та необхідністю забезпечити доступність терміна для кінцевого користувача. В автомобільній галузі це особливо важливо, оскільки одна й та сама документація часто орієнтована одночасно на механіків, менеджерів сервісного центру та звичайних власників автомобіля. Тому рішення має враховувати не лише мовну відповідність, а й прогнозований ефект у реальному використанні: швидкість сприйняття, можливість неправильного тлумачення та сумісність із наявною термінологією(Див. Додаток Г).

В підсумку, вплив перекладацьких рішень полягає у формуванні стандартизованої, зручної та однозначної термінологічної системи, у якій кожне слово виконує функцію точного маркера певної деталі, процесу чи властивості. Якраз якість таких рішень визначає ефективність технічної комунікації й рівень безпеки користування автомобільною технікою.

2.2. Особливості перекладу термінів англomовних технічних текстів в автомобільній промисловості

Сучасна автомобільна промисловість функціонує в умовах глобалізованого ринку, де виробництво, проектування, стандартизація та сервісне обслуговування транспортних засобів здійснюються за участю багатонаціональних команд фахівців. У цьому контексті англійська мова виступає основною мовою технічної комунікації, а переклад технічної документації українською мовою стає критично важливим елементом забезпечення безпеки, ефективності та коректності експлуатації автомобільної техніки. Саме тому особливості перекладу термінів

англомовних технічних текстів автомобільної галузі потребують ґрунтовного лінгвістичного та перекладознавчого аналізу.

Термінологія автомобільної промисловості є складною багаторівневою системою, що поєднує елементи машинобудування, електротехніки, електроніки, матеріалознавства, програмного забезпечення та стандартизації. Перекладач, працюючи з такими текстами, має справу не лише з мовними одиницями, а й із цілими концептуальними структурами, які відображають специфіку конструкції транспортного засобу, принципи його функціонування та вимоги до безпеки. Будь-яка помилка у перекладі терміна може призвести не просто до стилістичної неточності, а до порушення технологічного процесу, некоректного обслуговування або навіть до аварійних ситуацій.

Однією з базових проблем перекладу англомовних технічних термінів в автомобільній промисловості є співвідношення однозначності та багатозначності. Частина термінів функціонує в межах чітко визначеної семантики, що майже не змінюється залежно від контексту. До таких одиниць належать назви ключових деталей і вузлів, наприклад *crankshaft*, *flywheel*, *anti-roll bar*, *spark plug*, які мають усталені відповідники в українській технічній мові: *колінчастий вал*, *маховик*, *стабілізатор поперечної стійкості*, *свічка запалювання*. У таких випадках переклад не викликає значних труднощів, оскільки між мовами сформовано стабільні термінологічні відповідності, зафіксовані в стандартах, довідниках та навчальній літературі.

Набагато складнішою є ситуація з багатозначними термінами, семантика яких змінюється залежно від контексту, типу документа або галузі застосування. Англійська мова, на відміну від багатьох національних технічних мов, характеризується високим рівнем термінологічної поліфункціональності, що є наслідком історичного розвитку техніки без жорсткої централізованої термінологічної регламентації. Наприклад, термін *clearance* у технічних текстах може означати як дорожній просвіт автомобіля (кліренс), так і зазор між деталями, технологічний допуск або люфт у

механізмі. Вибір неправильного відповідника без урахування контексту може спотворити зміст інструкції або креслення.

Подібну проблему становить і термін *housing*, який у різних технічних контекстах може перекладатися як *корпус*, *оболонка*, *кожух* або *захисний кожух*. У сервісній документації щодо електронних блоків управління *housing* зазвичай означає корпус модуля, тоді як у механічних описах трансмісії цей самий термін може позначати захисний кожух або корпус редуктора. Таким чином, перекладач повинен не лише знати мовні відповідники, а й розуміти конструктивні особливості конкретного вузла.

Особливої уваги потребують терміни, що виникли на основі метафоричного переосмислення і з часом набули кількох технічних значень. Наприклад, термін *footprint* у загальнотехнічному розумінні має просторове значення, але в автомобільній галузі може позначати контактну пляму шини, площу монтажу електронного компонента або геометричний контур розміщення деталі. У таких випадках буквальний переклад є неприйнятним, оскільки не передає спеціалізованого значення, а перекладач змушений обирати функціонально точний відповідник, орієнтуючись на тип документа та сферу застосування терміна.

Додаткову складність створює прихована багатозначність, коли термін формально виглядає однозначним, але фактично використовується різними виробниками для позначення різних концептів. Наприклад, *controller* у документації одного виробника означає електронний блок керування двигуном, тоді як у текстах іншої компанії цей термін може позначати загальний регулятор або інтерфейс керування. В таких ситуаціях перекладач повинен звертатися до технічних схем, специфікацій, креслень і стандартів, щоб точно ідентифікувати референт.

У цьому контексті ключову роль відіграє використання усталеної української термінологічної бази. Саме вона забезпечує єдність технічної мови, уніфікацію перекладу та зниження комунікативних ризиків. Опора на нормативні документи, зокрема стандарти ISO, SAE, ECE, ДСТУ, а також на

галузеві словники й каталоги автозапчастин, дозволяє перекладачеві уникати довільності та забезпечувати відповідність професійним очікуванням адресата.

Усталена термінологія виконує не лише довідкову, а й регулятивну функцію. Вона визначає, які лексичні одиниці є прийнятними в певному типі документа, а які — небажаними. Наприклад, *shock absorber* завжди перекладається як *амортизатор*, а не як *поглинач ударів*, незважаючи на формальну можливість такого перекладу. Аналогічно, *steering knuckle* закріпився в українській технічній мові як *кермовий кулак*, і будь-які альтернативні варіанти вважаються помилковими або нефаховими.

Особливе значення усталена термінологія має у вирішенні конфлікту між калькуванням і адаптацією. Там, де буквальний переклад суперечить національним нормам технічної мови, перевага надається усталеному відповіднику, навіть якщо він суттєво відрізняється від структури англomовного терміна. Саме такий підхід забезпечує стабільність терміносистеми та сприяє формуванню єдиного професійного простору в межах автомобільної галузі.

Отже, особливості перекладу термінів англomовних технічних текстів в автомобільній промисловості зумовлені складною взаємодією лінгвістичних, технічних і нормативних чинників. Успішний переклад можливий лише за умови поєднання глибокого мовного аналізу з розумінням інженерної логіки, опертя на усталену термінологічну базу та усвідомлення відповідальності за кожне термінологічне рішення. Саме такий комплексний підхід дозволяє забезпечити точність, однозначність і функціональну придатність перекладених технічних текстів у сфері автомобільної промисловості.

2.3. Синтаксичні та лексичні рішення у перекладі текстів ISO та SAE

Міжнародні стандарти ISO та SAE в автомобільній промисловості виконують функцію нормативних документів, що регламентують технічні вимоги до проєктування, виробництва, випробування та експлуатації транспортних засобів і їхніх компонентів. На відміну від інструкцій користувача або сервісних мануалів, ці тексти не орієнтовані на пояснення чи навчання, а мають на меті фіксацію чітких, юридично значущих норм, обов'язкових для виконання. Саме ця функціональна специфіка визначає особливості їхньої мови та, відповідно, перекладацьких рішень.

Переклад стандартів ISO та SAE вимагає від перекладача не лише знання термінології автомобільної галузі, а й глибокого розуміння синтаксичних і лексичних механізмів, які забезпечують нормативність, однозначність і відтворюваність тексту. Будь-яке відхилення від цих принципів може призвести до втрати юридичної сили документа або до помилкового трактування технічних вимог. Тому перекладач у цьому випадку виступає не як інтерпретатор змісту, а як посередник між двома нормативними системами — міжнародною та національною.

Однією з базових характеристик мови стандартів ISO та SAE є **лексична уніфікація**, що полягає у жорсткому закріпленні одного терміна за одним поняттям. У таких текстах не допускається варіативність лексики, синонімічні заміни або стилістичні варіації, які є допустимими в інших типах технічних текстів. Якщо в документі використовується певний термін, він зобов'язаний зберігати однакову форму і значення упродовж усього тексту. Це правило однаково поширюється як на повні терміни, так і на аббревіатури (Див. Додаток Д).

Для перекладача це означає необхідність повної відмови від стилістичної свободи та орієнтацію виключно на термінологічну сталість. Наприклад, англійський термін *requirement* у межах стандарту повинен

послідовно перекладатися як **вимога**, а не як *положення* чи *умова*, навіть якщо в окремих контекстах такі варіанти здавалися б доречними. Аналогічно, *test specimen* не може чергуватися з *зразок* або *виріб*, якщо стандарт уже визначив конкретний термін.

Окрему групу становлять **міжнародні та запозичені терміни**, які широко використовуються в стандартах без перекладу або з мінімальною адаптацією. Такі одиниці, як *ABS*, *ECU*, *CAN*, *ISO 26262*, є частиною глобальної технічної мови і не можуть бути замінені описовими конструкціями без втрати точності. У таких випадках перекладач повинен забезпечити правильну інтеграцію терміна в український синтаксичний контекст, не порушуючи його міжнародної ідентифікації.

Синтаксична організація стандартів ISO та SAE характеризується високим ступенем формалізації та регламентованості. Речення, як правило, короткі, чітко структуровані й фіксують одну дію, умову або вимогу. Складнопідрядні конструкції з багаторівневою логікою майже не використовуються; натомість переважають нумеровані положення, пунктуаційно розмежовані блоки та уніфіковані формули.

Однією з найпомітніших синтаксичних ознак є **домінування пасивних конструкцій**, які дозволяють усунути суб'єкта дії та зосередити увагу на самій процедурі. Формули на зразок *shall be tested*, *shall be verified*, *is considered compliant* є типовими для стандартів ISO та SAE. Пасив тут не є стилістичним прийомом, а механізмом нормативної об'єктивності (Див. Додаток Е).

У перекладі українською мовою такі конструкції, як правило, передаються безособовими або пасивними формами: **має бути випробувано**, **повинно бути перевірено**, **вважається таким, що відповідає вимогам**. Активні конструкції типу *проводять випробування* допускаються значно рідше і лише за умови відповідності національним вимогам до перекладу нормативних документів.

Невід’ємною частиною синтаксису стандартів є **строга регламентація модальних дієслів**, які мають юридично значущий характер. У текстах ISO та SAE кожне модальне дієслово має фіксоване значення, і будь-яке відхилення при перекладі призводить до зміни нормативного статусу положення(Див. Додаток Є).

Особливої уваги потребує переклад дієслова *shall*, оскільки саме воно визначає імперативний характер вимоги. У стандартах ISO та SAE *shall* ніколи не є стилістичним елементом і завжди позначає обов’язковість. В українському перекладі це зазвичай реалізується формами **повинен** або **має**, які відповідають нормам ДСТУ та національної нормативної практики.

Ще однією характерною рисою стандартів є **переважання номінативних конструкцій**, які перетворюють дії на процеси або поняття. Англійські структури на зразок *measurement of voltage*, *failure detection*, *assessment of compliance* дозволяють уникнути часової та суб’єктної конкретизації. В українському перекладі вони передаються іменниковими словосполученнями: **вимірювання напруги, виявлення відмов, оцінювання відповідності**(Див. Додаток Ж).

Перекладач повинен дотримуватися балансу між точністю та читабельністю, оскільки надмірне нагромадження іменників може ускладнити сприйняття тексту. Водночас спрощення таких структур за рахунок активних дієслів часто суперечить нормативній логіці документа.

У підсумку, переклад стандартів ISO та SAE в автомобільній промисловості ґрунтується на поєднанні лексичної уніфікації, синтаксичної формалізованості та суворого контролю модальності. Перекладач повинен не лише відтворити зміст англійського тексту, а й зберегти його нормативну природу, забезпечити юридичну точність і повну функціональну відповідність національним стандартам. Саме це робить переклад таких

документів одним із найскладніших і водночас найбільш відповідальних видів технічного перекладу в автомобільній галузі.

2.4. Особливості передачі синтаксичних структур технічних текстів в українських перекладах

Синтаксичні структури технічних текстів формують логічний каркас документа, тому їхнє точне й водночас природне відтворення українською мовою є однією з ключових задач перекладача нормативно-технічної літератури. В галузі автомобільної промисловості складнопідрядні конструкції відіграють особливо важливу роль, бо дозволяють передавати складні причинно-наслідкові зв'язки, технічні умови, обмеження, вимоги до параметрів та залежності між процесами. Перекладачеві необхідно забезпечити повну семантичну відповідність англійської структури, але при цьому дотриматися норм українського науково-технічного синтаксису, який тяжіє до чіткості, ієрархічності та мінімізації неоднозначності.

У перекладацькій практиці стандартів ISO та SAE синтаксичні конструкції мають не лише мовну, а й нормативну функцію, оскільки визначають обов'язковість дій, послідовність процедур і юридичну силу технічних вимог. Тому будь-яке синтаксичне відхилення у перекладі може призвести не лише до стилістичної неточності, а й до зміни регламентованого змісту документа. Саме з цієї причини аналіз синтаксичних рішень є необхідним елементом фахового перекладу технічних текстів автомобільної галузі.

В технічних стандартах, інструкціях, каталогах та регламентах англійська мова широко використовує конструкції з підрядними реченнями умовності, мети, часу, супровідних дій та обмежень. Наприклад: *If the system fails to respond within the specified time, the control module shall initiate a safety protocol*. Подібна структура описує причинно-наслідкову залежність, яка є важливою для правильного функціонування механізму або процедури.

Український переклад має зберегти цю логічну закономірність, зазвичай через конструкцію «якщо... то...», яка забезпечує чітку сегментацію дій: *Якщо система не реагує протягом встановленого часу, модуль керування має ініціювати протокол безпеки.* Незважаючи на формальну близькість структур, перекладач повинен враховувати, що українська мова вимагає більшої визначеності та іноді потребує уточнення референта чи параметрів, замовчуваних у стислому англійському вислові.

Аналіз реальних сервісних мануалів виробників автомобільних електронних систем (Bosch, Continental, Denso) засвідчує, що умовні складнопідрядні конструкції є домінуючими у розділах, пов'язаних із безпекою та аварійними режимами роботи. У таких фрагментах перекладач не має права на спрощення або розбиття речення, оскільки це може зруйнувати причинно-наслідкову залежність між умовою та обов'язковою дією.

Складнопідрядні конструкції з мети та умовою, характерні для інструкцій і процедур, мають в українській мові природні відповідники, однак потребують корекції позиції підрядної частини. Англійське *To ensure proper lubrication, the component shall be cleaned before assembly* легко передається як *Для забезпечення належного змащування компонент потрібно очистити перед збиранням.* Водночас перекладач має уникати калькованого порядку слів, коли підрядне речення або інфінітивна конструкція стоїть на початку речення за аналогією до англійського синтаксису. В українських технічних текстах такий порядок є можливим, але потребує стилістичної контролю, аби текст не виглядав іноземним за структурою.

Нерідко англійські стандарти використовують складнопідрядні структури з відносними займенниками *which, that* для опису додаткових характеристик об'єктів: *The sensor, which is mounted near the intake manifold, provides real-time data.* В українській мові аналогічна секція зазвичай потребує чіткішого розмежування між уточнювальною і пояснювальною

інформацією: *Датчик, установлений біля впускного колектора, передає дані в реальному часі.* Важливо дотримуватися пунктуаційної норми, адже неправильне включення уточнення може змінити технічний зміст або створити хибне уявлення про те, чи є інформація обов'язковою, чи другорядною.

Така компресія відносних конструкцій у перекладі відповідає принципу економії мовних засобів у науково-технічному стилі, описаному в працях Л. Масенко (Масенко, 2004).

Особливу складність становлять складнопідрядні конструкції, що комбінують кілька логічних залежностей у межах одного речення. Наприклад: *If the pressure exceeds the limit specified in Annex A, and provided that the system is in active mode, the controller shall reduce the output power to prevent overheating.* Український переклад повинен не лише зберегти зміст двох умов, а й подати їх в спосіб, який не перевантажує синтаксис: *Якщо тиск перевищує межу, зазначену в додатку А, і за умови, що система перебуває в активному режимі, контролер має зменшити вихідну потужність, щоб запобігти перегріванню.* В таких випадках перекладачеві важливо уникати розділення речення на кілька незалежних, оскільки це може зруйнувати первинну логічну структуру та послабити юридичну силу вимоги.

Значну роль відіграє, також, феномен «ущільненої інформації», властивий англійським технічним текстам, коли підрядні частини містять множинні уточнення, параметри або технічні характеристики. Для прикладу, *The system shall operate under conditions where ambient temperature ranges from....* Українська мова вимагає природнішого розподілу інформації, іноді шляхом переставлення синтаксичних блоків для полегшення сприйняття, але без зміни логіко-семантичних відносин. Важливо уникати надмірної калькованості, яка робить текст важким, «англомовним» за структурою і менш читабельним.

Синтаксична специфіка складнопідрядних конструкцій у технічних текстах безпосередньо пов'язана з тим, як англійська мова активно використовує інфінітивні та герундіальні звороти для компактного подання інформації, опису процедур і формулювання умов. В межах міжнародної технічної комунікації ці структури виконують не лише граматичну, а й прагматичну функцію – вони забезпечують лаконічність, однозначність і формальну нейтральність викладу. Тому, під час перекладу українською мовою важливо не просто передати граматичну форму, а зберегти логіку документа, не допустивши втрати нормативності чи порушення технічної послідовності.

Інфінітивні конструкції в англійських стандартах часто мають імперативну або нормативну модальність, хоча формально виглядають нейтральними. Для прикладу, звороти *to ensure proper operation*, *to prevent damage*, *to maintain accuracy* позначають мету або необхідну дію, не називаючи виконавця. Український переклад має відтворювати цю семантичну спрямованість, але у спосіб, що відповідає нормам технічного стилю. Найчастіше застосовуються конструкції типу «для забезпечення», «щоб запобігти», «з метою підтримання», які відтворюють нормативну мету без зайвої експресії. При цьому потрібно уникати дослівних кальок на зразок *щоб забезпечити правильну роботу*, якщо вони створюють зайву розмовність або порушують стандартизовану стилістику документа.

Важливо пам'ятати, що англійський інфінітив може виконувати функцію не лише мети, а й наслідку, умовності чи результату. Наприклад, *The system is designed to operate at high temperatures* у перекладі не може бути зведене до прямого інфінітива; українською доречніше: *Система призначена для роботи за високих температур*. Така трансформація дозволяє зберегти зміст, але використовує природнішу конструкцію, характерну для українських технічних описів. Перекладач має постійно враховувати, що українська мова рідше застосовує інфінітив у функції означення, віддаючи перевагу іменниковим, або прийменниковим моделям.

У проаналізованих інструкціях до двигунів внутрішнього згоряння та електричних приводів інфінітивні конструкції переважно перекладаються номінативними моделями, що відповідає українській традиції технічного викладу та знижує ризик калькованості синтаксису.

Герундіальні звороти створюють для перекладача окремий блок складнощів, оскільки українська мова не має прямого граматичного відповідника герундія. Англійські структури типу *during testing, by applying pressure, after removing the cover* є надзвичайно типовими для технічних текстів, адже дозволяють максимально компактно описати дію і водночас вказати її зв'язок у часі, способі або умовах. В українських перекладах ці моделі найчастіше відтворюються підрядними часовими або способу реченнями: *під час випробувань, шляхом прикладання тиску, після зняття кришки*.

Ще одна поширена ситуація – герундіальні звороти, які виконують роль іменників і позначають процес: *heating, cooling, mixing, welding*. В галузі автомобілебудування такі слова позначають технологічні операції, і в перекладі вони мають відповідати усталеній термінології: *нагрівання, охолодження, змішування, зварювання*. Тут особливо важливо не замінювати іменникові форми дієслівними або описовими конструкціями, щоб не змінити термінологічний статус одиниці (Див. Додаток 3).

Герундіальні конструкції, що поєднують кілька параметрів або дій, наприклад *increasing engine load while monitoring temperature*, потребують обережного розгортання в українській мові. У перекладі це може звучати як *підвищуючи навантаження на двигун і одночасно контролюючи температуру*, або *зі збільшенням навантаження на двигун за одночасного контролю температури*. Вибір структури залежить від контексту: перший варіант доречний у процедурних інструкціях, другий – в нормативних описах вимог. Тип перекладу визначається тим, чи має дія суб'єкта значення для змісту документа, чи важливі лише зазначені технічні умови.

Складність передачі інфінітивів і герундіїв полягає й в тому, що англійська мова здатна використовувати ці форми для «стиснення» інформації, створюючи надзвичайно компактні фрази. Український переклад інколи потребує синтаксичного розгортання, щоб уникнути надмірної густоти термінології або нечитабельності. Але таке розгортання має бути мінімальним і не порушувати балансу між лаконічністю та зрозумілістю, який є ключовим для технічних текстів.

Передача інфінітивних та герундіальних зворотів у перекладі технічних текстів забезпечує точність і компактність опису дій, але в реальних інструкціях і стандартах часто зустрічаються більш складні перелікові та інструктивні структури, які поєднують множинні кроки, умови та вимоги. Ці конструкції виконують ключову функцію в технічній комунікації: вони організовують інформацію у зрозумілий і лаконічний спосіб, дозволяють читачеві відтворювати процедури, виконувати операції або дотримуватися нормативних положень. В перекладі українською мовою завдання полягає не лише в точності відтворення змісту, а й у забезпеченні логічної послідовності та читабельності, що відповідає нормам технічного стилю.

Перелікові структури англomовних текстів зазвичай представлені серією коротких речень або пунктів, з'єднаних сполучниками *and*, *or*, а також нумерацією чи маркуванням у вигляді списків: *Check the fluid level, inspect the hoses, and verify the pump operation*. Український переклад потребує адаптації до синтаксичних і стилістичних норм української мови. Найчастіше застосовується комбінований підхід: збереження коротких речень для кожного кроку або використання однорідних членів з повторенням дієслів у інфінітивній формі: *Перевірте рівень рідини, огляньте шланги та перевірте роботу насоса*. Такий підхід забезпечує структурну ясність і, водночас, підтримує нормативну форму документа.

Інструктивні структури зазвичай подаються як покрокові алгоритми дій, часто з послідовним відображенням умов, для прикладу: *If the temperature exceeds 90°C, turn off the engine; otherwise, continue operation*. В

перекладі українською такі конструкції можуть реалізовуватися через розділення на підпорядковані речення або пунктирні списки для підвищення зрозумілості: *Якщо температура перевищує 90°C, вимкніть двигун; в іншому випадку продовжуйте роботу.* Перекладач має дбати про те, щоб логічна структура умов залишалася очевидною, а інформація була доступною для швидкого сприйняття технічним персоналом.

Особливої уваги потребують комбіновані перелікові конструкції, які містять одночасно дії, умови і обмеження. Наприклад: *Inspect the filter, replace if clogged, and ensure the gasket is properly seated.* Український переклад має відтворювати послідовність і взаємозв'язок кроків: *Огляньте фільтр, замініть його, якщо він засмічений, і переконайтеся, що прокладка правильно встановлена.* Тут важливо дотримуватися норм пунктуації, використовувати сполучники та уточнювальні конструкції, щоб передати семантичні зв'язки без спотворення змісту.

Поданий фрагмент демонструє типову для технічної документації структуру покрокових інструкцій, у яких поєднуються наказові та умовні синтаксичні моделі. Їх коректне відтворення українською мовою є критичним для забезпечення безпечної експлуатації транспортного засобу.

Для підвищення зрозумілості перекладач також може застосовувати розбиття надмірно «ущільнених» англійських структур на кілька речень, але при цьому слід зберігати загальну послідовність дій. Наприклад, англійський зразок: *Tighten the bolts, check alignment, and lubricate moving parts before starting the engine* можна перекласти як *Затягніть болти. Перевірте вирівнювання. Змастіть рухомі деталі перед запуском двигуна.* Такий підхід робить текст більш доступним для користувача, зберігаючи при цьому нормативну функцію документа.

Важливим елементом є також логічне маркування кроків: англійська нумерація, або буквене позначення (1., 2., a), b)) часто передається і в українському перекладі, що дозволяє читачеві швидко орієнтуватися в

послідовності дій. В складних інструкціях це забезпечує контроль за виконанням процедур і підтримує юридичну та технічну точність.

Відтворення перелікових та інструктивних структур у перекладі технічних текстів демонструє, наскільки важливою є чітка організація інформації та збереження логічної послідовності дій. Разом із тим, ще одним ключовим критерієм якісного перекладу технічної документації є стислість і компактність викладу, адже технічні тексти автомобільної промисловості передбачають максимально ефективну комунікацію з користувачем і збереження однозначності. Стислість у перекладі дозволяє не лише передати зміст, але й уникнути перевантаження тексту зайвою інформацією чи повторюваними конструкціями, що важливо для інструкцій, стандартів і каталогів запчастин, де читач потребує швидкого сприйняття ключових даних (Див. Додаток II).

Стислість у технічних текстах досягається використанням компактних синтаксичних конструкцій, таких як інфінітивні звороти, пасивні моделі та номінативні структури, про які вже йшлося в попередніх підпунктах. Важливо, щоб український переклад не перетворював компактну англійську фразу на громіздке речення, яке ускладнює сприйняття. Наприклад, англійський вислів *Check oil level before starting the engine* лаконічний і зрозумілий, а прямий переклад у вигляді *Перед тим як запустити двигун, перевірте рівень масла в системі двигуна, щоб уникнути можливих проблем із змащуванням та перегрівом деталей* є надмірно розгорнутим. Кращим варіантом буде *Перевірте рівень масла перед запуском двигуна*, що зберігає стислість, чіткість і нормативну функцію інструкції.

Компактність в перекладі досягається й оптимізацією структури речень без втрати смислу, тобто через відмову від надлишкових пояснень, повторів і зайвих уточнень. В технічних стандартах ISO та SAE англійські тексти спираються на максимально «ущільнену» подачу інформації, де одна фраза може містити кілька параметрів чи умов. Український переклад має зберігати цей баланс: передати всі деталі, але так, щоб речення залишалося легким для

сприйняття. Наприклад, *The system shall operate under conditions of ambient temperature from -20°C to 50°C and relative humidity up to 85%* перекладається як *Система повинна працювати при температурі від -20°C до 50°C та відносній вологості до 85%*, без додаткових пояснень, що лише ускладнять текст.

Не менш важливо враховувати логічну компактність, тобто те, що інформація подається максимально послідовно, без порушення причинно-наслідкових та часових зв'язків. Технічний переклад повинен зберігати структурні маркери, нумерацію кроків, умовні та часові відносини, але робити це так, щоб читач міг швидко зорієнтуватися у процедурі чи характеристиці. Для прикладу, складнопідрядні конструкції та перелікові структури можна подати у вигляді коротких речень, або нумерованих пунктів, що відповідає критерію компактності, але при цьому не втрапить логіку оригіналу.

Критерій стислості також впливає на термінологічну точність: перекладач повинен уникати надлишкових пояснень і перефразувань, які можуть створити двозначність, або змінити зміст терміна. Тому кожне слово у перекладі повинно мати функціональне навантаження – передавати саме ту технічну інформацію, яка міститься в оригіналі, без зайвої деталізації.

Завдяки дотриманню принципу стислості і компактності перекладені технічні тексти стають не лише точними і нормативними, але й зручними для використання фахівцями та персоналом з базовою підготовкою. Такий спосіб забезпечує ефективну комунікацію, мінімізує ризик помилок при виконанні процедур, а також підтримує високий рівень стандартизації і однозначності інформації.

Передача синтаксичних структур технічних текстів автомобільної промисловості вимагає від перекладача не лише мовної компетентності, а й розуміння нормативної логіки стандартів ISO та SAE. Саме синтаксис визначає послідовність дій, рівень обов'язковості вимог і технічну

однозначність документа, що робить його ключовим чинником якості перекладу.

Висновки до розділу 2

У другому розділі дослідження проаналізовано специфіку перекладу англomовних технічних текстів автомобільної промисловості українською мовою, з акцентом на термінологічних, синтаксичних та лексичних аспектах, що становить основу для практичних рекомендацій щодо забезпечення точності, однозначності та нормативності перекладених документів.

Спочатку розглянуто стратегії перекладу образних термінів. З'ясовано, що пряма калька ефективна для збереження формальної відповідності при втраті емоційної образності, адаптивний переклад орієнтований на функціональну сутність з метою уникнення неточностей, описова стратегія забезпечує семантичну експлікацію для складних термінів, а нейтралізація усуває потенційну двозначність для нормативної однозначності. Встановлено вплив цих стратегій на точність і зрозумілість: калька оптимальна для фахівців, адаптація – для широкої аудиторії, описовий підхід підвищує інформативність за рахунок обсягу, а нейтралізація гарантує стандартизованість. Аналіз практики показує необхідність балансу між образністю та точністю залежно від жанру та адресата.

Далі проаналізовано особливості перекладу термінів. Виявлено, що однозначні терміни мають стабільні відповідники, тоді як багатозначні вимагають контекстуального уточнення для уникнення помилок. Усталена українська термінологічна база, оперта на стандарти ISO, SAE та ДСТУ, забезпечує уніфікацію, регулятивну функцію та розв'язання конфліктів між калькуванням і адаптацією, сприяючи єдності професійного простору в автомобільній галузі.

Потім висвітлено синтаксичні та лексичні рішення в перекладі текстів ISO та SAE. Встановлено, що лексична уніфікація передбачає сталість

термінів і аббревіатур без варіативності, а міжнародні запозичення зберігають впізнаваність. Синтаксис характеризується формалізованістю, домінуванням пасивних і номінативних конструкцій для об'єктивності, а модальні дієслова (shall, should тощо) передаються з урахуванням нормативної сили. Переклад вимагає балансу між точністю та читабельністю, зберігаючи юридичну значущість документа.

Нарешті, досліджено особливості передачі синтаксичних структур. З'ясовано, що складнопідрядні конструкції відтворюються з збереженням логічних зв'язків (умови, мети, часу), інфінітивні та герундіальні звороти трансформуються в номінативні або підрядні моделі для природності, перелікові та інструктивні структури адаптуються через нумерацію та сегментацію для зрозумілості. Критерій стислості забезпечує компактність без втрати семантики, мінімізуючи ризик помилок і підтримуючи ефективну комунікацію.

Загалом, специфіка перекладу англомовних технічних текстів автомобільної промисловості українською мовою зумовлена прагматичною орієнтацією на точність, стандартизованість і доступність. Це створює основу для формування уніфікованої термінологічної та синтаксичної системи, де ключовими є контекстуальний аналіз, опора на нормативну базу та врахування функціональної ефективності для професійної та безпечної комунікації.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи результати проведеного дослідження, можна сформулювати низку загальних висновків, що стосуються структурно-семантичних і стилістичних особливостей англомовних технічних текстів в автомобільній промисловості та специфіки їх перекладу українською мовою. Аналіз матеріалу показав, що тексти інструкцій, каталогів автозапчастин та нормативно-технічної документації мають чітку жанрово-стильову організацію, яка визначається функціональним призначенням, адресатом і комунікативною метою. Всі типи текстів спрямовані на забезпечення точності, однозначності і зрозумілості, що є критично важливим у галузі, де від дотримання процедур і технічних параметрів залежить безпека і працездатність обладнання.

В межах функціональних стилів англійської мови технічний стиль виступає як різновид науково-технічного дискурсу з високим рівнем термінологічної насиченості, переважанням номінативних структур і обмеженим використанням образних засобів. Жанрова специфіка текстів автомобільної галузі проявляється у строгій структурі інструкцій, каталогів та нормативних актів, які використовують чітку ієрархію інформації, стандартизовані синтаксичні та лексичні моделі, а також численні паралельні конструкції для підтримки симетрії та повторюваності елементів. Вплив адресата та комунікативної мети визначає ступінь деталізації, лаконічність формулювань і рівень формальності, що особливо відчутно у перекладі документів для професійних фахівців.

Структурно-семантичний аналіз показав, що термінологічна насиченість і роль дефініцій у побудові тексту забезпечують точність і однозначність викладу, тоді як стандартизовані конструкції і формулювання

створюють логічну та процедурну послідовність. Номінативний стиль обмежує використання образних засобів, а логіко-семантичні зв'язки між частинами тексту забезпечують зрозумілість і чітке відображення причинно-наслідкових відносин. Образні терміни, хоча й зустрічаються, переважно виконують функцію полегшення сприйняття складних понять або створення асоціативних зв'язків, проте їхнє використання обмежене і регламентоване.

Переклад технічних текстів в автомобільній промисловості потребує особливої уваги до точності і відповідності нормативному оригіналу. Стратегії перекладу образних термінів включають пряму кальку, адаптивні та описові моделі, а також рішення щодо збереження чи нейтралізації образності залежно від контексту і цільової аудиторії. Перекладачеві необхідно враховувати як однозначність і багатозначність термінів, так і використання усталеної української термінологічної бази, а також специфіку міжнародних і запозичених термінів, що забезпечує адекватну комунікацію та стандартизацію.

Особливу увагу приділено синтаксичним та лексичним рішенням у перекладі текстів ISO та SAE. Виявлено, що мова стандартів характеризується високим рівнем уніфікації та стандартизації як на рівні лексики, так і на рівні синтаксису. Пасивні конструкції, номінативні структури, інфінітивні та герундіальні звороти забезпечують нормативну безособовість і формальну нейтральність викладу. Переклад таких конструкцій українською мовою потребує дотримання логіко-семантичних зв'язків, синтаксичної компактності та одночасної адаптації до норм української науково-технічної мови.

Аналіз перекладу складнопідрядних, інструктивних та перелікових структур показав, що точне відтворення причинно-наслідкових, часових та умовно-логічних зв'язків є ключовим для збереження однозначності та нормативної функції тексту. Стислість і компактність перекладу виступають важливими критеріями якості, оскільки дозволяють уникнути

перевантаження тексту зайвими словами, зберігають читацьку доступність і забезпечують оперативне сприйняття інформації користувачем.

Загалом, проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що успішний переклад англомовних технічних текстів автомобільної промисловості вимагає комплексного підходу, що поєднує знання функціональних стилів, структурно-семантичних особливостей, жанрових норм і термінологічної системи, а також володіння методами точного і зрозумілого відтворення складних синтаксичних конструкцій українською мовою. Реалізація таких підходів забезпечує нормативну точність, технічну однозначність та високий рівень зрозумілості перекладених текстів, що має безпосереднє практичне значення для професійного користування документацією та стандартизації процесів в автомобільній промисловості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Автомобільні дороги. Терміни та визначення понять. ДСТУ Б А.1.1-100:2013. / О. Арінушкіна та ін. Київ : Мінрегіон України, 2014. 39 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. – Київ : Академія, 2004. – 344 с.
3. Білецька О. Автоматизований переклад у контексті сучасної інформаційної культури. Науковий журнал «Український інформаційний простір». КНУКіМ. Київ. 2013. 206-210 с.
4. Вискушенко С. А. Фахова мова як об'єкт лінгвістичного дослідження. Вискушенко С. А. Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філологічна. 2015. Випуск 58. 142-144 с.
5. Гречуха Л. О. Системи машинного перекладу: оглядовий аналіз. Молодий вчений. 2017. № 2. 372-375 с.
6. Гуць М.В., Олійник І.Г., Ющук І.П. Українська мова у професійному спілкуванні. Навчальний посібник. – К.: Міжнародна агенція "BeeZone", 2004. – 336 с.
7. Єрмоленко С. Я. Мовна норма і стилістика сучасної української літературної мови. – Київ : Наукова думка, 2012. – 320 с.
8. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад. – Львів : Вид-во Львівського університету, 1989. – 216 с.
9. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури : навч. посіб. для студентів і перекладачів. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 576 с.

- 10.Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова Книга, 2004. 576 с.
- 11.Карасик В. І. Мовний круг: особистість, концепти, дискурс. – Київ : Либідь, 2004. – 528 с.
- 12.Клименко І. М., Зоренко І. С. Лексичні трансформації при передачі політичної термінології українською мовою. Філологічні студії. 2012. Вип. 8. С. 84–90.
- 13.Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспекти перекладу). – Вінниця : Нова книга, 2017. – 448 с.
- 14.Кочерган М. П. Загальне мовознавство. – Київ : Академія, 2010. – 464 с.
15. Крimeць О. М. Міжгалузеві терміни в українській науково технічній термінології. Лінгвістичні дослідження: зб. наук. пр. Харк, нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди. Харків, 2020. Випуск 5. 192-199 с.
16. Культура фахового мовлення: Навчальний посібник / За ред. Н.Д.Бабич. – Чернівці: Книги – ХХІ, 2006. – 496 с.
17. Лазаренко Е. Т. Новий тлумачний словник з видавничої справи та поліграфічної діяльності / Поліграфія і видавнича справа. 2011. № 2. С. 193 – 196.
- 18.Масенко Л. Т. Мова і суспільство : постколоніальний вимір. – Київ : Видавничий дім «КМ Академія», 2004. – 163 с.
- 19.Мельников О. В. Необхідність уніфікації термінів у поліграфії та видавничій справі // Друкарство. 2002. № 6. С. 34–35.
- 20.Мунтян О.О. Особливості перекладу англійської автомобільної термінології українською мовою. URL: <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/24874/3/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf>
- 21.Нікуліна Н. В. Становлення сучасної української термінологічної системи автомобілебудування та ремонту транспортних засобів : автореф. дис. на здобуття наук.ступеня канд. філол. наук : спец.

- 10.02.01 “Українська мова”. Харків : Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2005. 20 с.
22. Нурієва, О. С. Способи відтворення технічних термінів українською мовою та їх специфіка (на матеріалі англомовних науково-технічних текстів) : магістерська дис. : 035 Філологія / Нурієва Олександра Сергіївна. – Київ, 2020. – 197 с
23. Огуй О. Д. Основи перекладознавства. – Чернівці : Рута, 2008. – 312 с.
24. Переклад транспортної термінології сфери будівництва та утримання автомобільних доріг. URL: https://www.apn-journal.in.ua/archive/58_2022/part_2/30.pdf
25. Пилинський М. М. Мовна норма і стиль. – Київ : Наукова думка, 1976. – 288 с.
26. Пірозерська О.Р. Особливості перекладу українською мовою англійської термінології автомобільно-дорожньої галузі : кваліф. робота магістра зі спеціальності 035 «Філологія» / О.Р. Пірозерська. – Полтава : Нац. ун-т ім. Юрія Кондратюка, 2025. – 89 с.
27. Потебня О.О. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім.; Інститут української мови. – стереотип. вид. – К.: Наук. думка, 2004. – 240 с.
28. Радецька С. В. Термін як предмет особливої уваги перекладачів науково-технічної літератури. Вісник Київського національного університету. Серія: Міжмовна та міжкультурна комунікація. 2012. Т. 2, № 1. С. 132-135.
29. Русанівський В. М. Історія української літературної мови. – Київ : АртЕк, 2002. – 424 с.
30. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.
31. Смірнова Т. В. Переклад текстів транспортної галузі: проблеми та перспективи. Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах. Київ, 2014. № 30. С. 80–90

- 32.Смірнова, Т. Переклади текстів транспортної галузі: проблеми та перспективи / Т. Смірнова // Гуманітарна освіта у технічних ВНЗ. – 2022. – № 31. – С. 45–58.
- 33.Тищенко О.В. Особливості перекладу та типологія автотransпортних термінів (на матеріалі української, англійської, німецької, польської та італійської мов). URL: http://philologyjournal.lviv.ua/archives/15_2024/17.pdf
34. Халіновська Л.А. Кореляція понять термін і номен в українській науковотехнічній термінології. Вісник: Проблеми української термінології. Львів НУ „Львівська політехніка”, 2012. № 733. 57-59 с.
35. Черноватий Л. М., Карабан В. І., Омелянчук О.О. Переклад англomовної технічної літератури. Електричне та електронне побутове устаткування. Офісне устаткування. Комунікаційне устаткування. Виробництво та обробка металу. Навчальний посібник. Вінниця: Нова Книга, 2006. 296 с.
36. Чорний, А. Ю. Особливості перекладу англійської автомобільної термінології на українську мову / А. Ю. Чорний. – 2020. – 48 с.
37. Чубукова А.О. Англomовна термінологія в автомобільній галузі та особливості її перекладу українською мовою : кваліф. робота магістра за спеціальністю 035 Філологія / А.О. Чубукова. – Полтава : Нац. ун-т ім. Юрія Кондратюка, 2024. – 104 с.
- 38.Шевчук Л. О., Фадєєва О. О. Структурні та семантичні аспекти перекладу англійських термінів (на матеріалі двомовних документів транспортної галузі). Проблеми лінгвістичної семантики : збірник матеріалів Міжнар. наук.- практ. інтернет-конф., м. Рівне, 24 листопада 2016 р. Рівне, 2016. С. 180–183.
- 39.Ilko Korunets. Theory and Practice of Translation. Vinitsa: Nova Knyha Publishers 2001. P. 225.

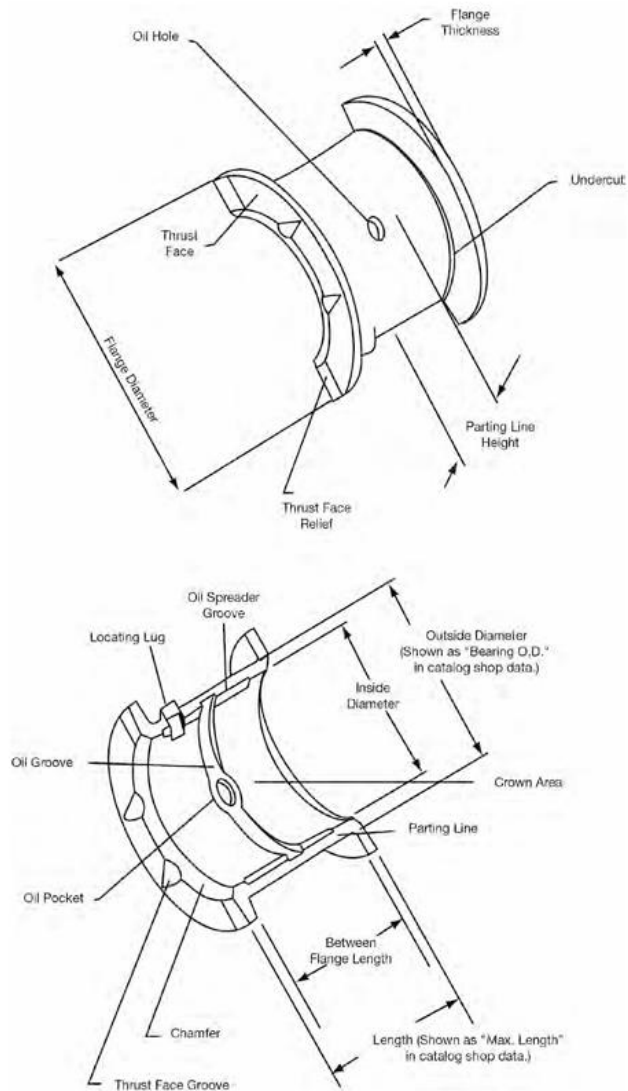
40. Kestel B. R. Chainsaw Operator's: Manual. The Safe Use of Chainsaws Sixth Edition. Cross-cutting (Basic competence for safe operation). Australia: Landlinks Press, 2017. № 6. P.13
41. Newmark P. A Textbook of Translation. – London : Prentice Hall, 1988. – 292 p.
42. Saldanha G., O'Brien S. Research Methodologies in Translation Studies. Routledge, 2013. 277 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Рис. 1-2: Фрагмент перекладу інструкції з використанням прямої кальки образного терміна

Bearing Nomenclature

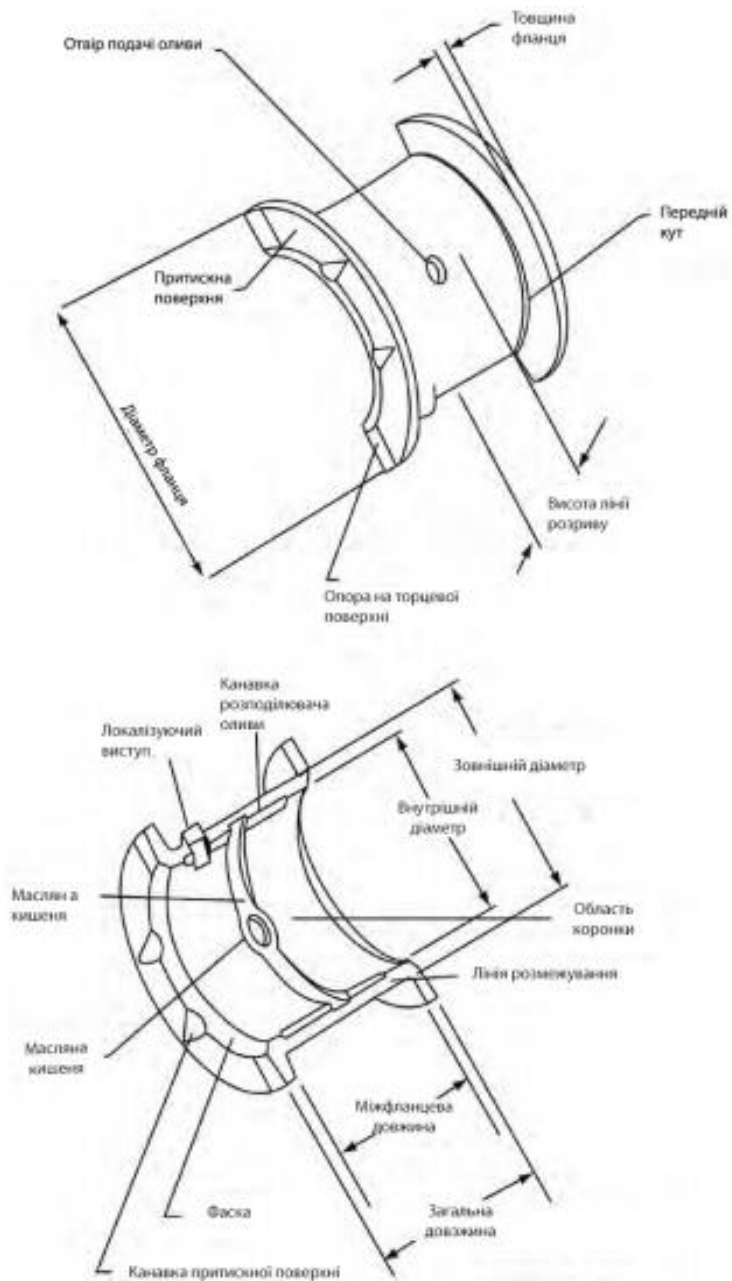

MAHLE
ORIGINAL
10 | © MAHLE 2016

LEVITE

VICTOR REINZ
Sealing Products

Номенклатура підшипників

MAHLE
ORIGINAL
10 | © MAHLE 2016

CLEVITE

VICTOR REINZ
Sealing Products

Додаток Б

Рис. 3-4: Фрагмент перекладу сервісного мануалу з використанням адаптивного перекладу

Brakes

BRAKE PRECAUTIONS

WARNING: Driving your vehicle with the warning lamp on is dangerous. A significant decrease in braking performance may occur. It may take you longer to stop your vehicle. Have your vehicle checked as soon as possible. Driving extended distances with the parking brake engaged can cause brake failure and the risk of personal injury.

Wet brakes result in reduced braking efficiency. Gently press the brake pedal a few times when leaving a car wash or driving from standing water to dry the brakes.

Note: Depending on applicable laws and regulations in the country for which your vehicle was originally built, the stoplamps could flash during heavy braking. Following this the hazard warning flashers could also turn on when your vehicle comes to a stop.

ANTI-LOCK BRAKING SYSTEM

ANTI-LOCK BRAKING SYSTEM LIMITATIONS

The anti-lock braking system does not eliminate the risk of crash when:

- You drive too closely to the vehicle in front of you.
- Your vehicle is hydroplaning.
- You take corners too fast.
- The road surface is poor.

Note: If the system activates, the brake pedal could pulse and travel further. Maintain pressure on the brake pedal.

BRAKE OVER ACCELERATOR

In the event the accelerator pedal becomes stuck or entrapped, apply steady and firm pressure to the brake pedal to slow the vehicle and reduce engine power. If you experience this condition, apply the brakes and bring your vehicle to a safe stop. Move the transmission to park (P), switch the engine off and apply the parking brake. Inspect the accelerator pedal for any interference. If none are found and the condition persists, have your vehicle towed to the nearest authorized dealer.

LOCATING THE BRAKE FLUID RESERVOIR

See **Under Hood Overview** (page 383).

CHECKING THE BRAKE FLUID

WARNING: Do not use any fluid other than the recommended brake fluid as this will reduce brake efficiency. Use of incorrect fluid could result in the loss of vehicle control, serious personal injury or death.

WARNING: Only use brake fluid from a sealed container. Contamination with dirt, water, petroleum products or other materials may result in brake system damage or failure. Failure to adhere to this warning could result in the loss of vehicle control, serious personal injury or death.

WARNING: Do not allow the fluid to touch your skin or eyes. If this happens, rinse the affected areas immediately with plenty of water and contact your physician.

Гальма

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЩОДО ГАЛЬМ

ПОПЕРЕДЖЕННЯ:

Керування автомобілем із увімкненою сигнальною лампою є небезпечним. Може відбутися значне зниження ефективності гальмування. Для зупинки автомобіля може знадобитися більше часу. Якнайшвидше перевірте своє авто. Керування автомобілем на великій відстані із увімкненим ручним гальмом може призвести до виходу з ладу гальм і ризику травмування.

Мокрі гальма призводять до зниження ефективності гальмування. Декілька разів м'яко натисніть на педаль гальма, виїжджаючи з автомийки або рухаючись по стоячій воді, щоб висушити гальма.

Примітка: Залежно від чинних законів і правил країни, в якій було виготовлено ваш автомобіль, стоп-сигнали можуть блимати під час різкого гальмування. Після цього, коли автомобіль зупиниться, можуть також увімкнутися аварійні сигнальні вогні.

АНТИБЛОКУЮЧА ГАЛЬМІВНА СИСТЕМА

Обмеження антиблокувальної гальмівної системи

Антиблокувальна гальмівна система не усуває ризик аварії, якщо:

- Ви їдете занадто близько до автомобіля, що рухається попереду.
- Ваш автомобіль входить в аквапланування.
- Ви занадто швидко входите в повороти.
- Дорожнє покриття в поганому стані.

Примітка: Якщо система активується, педаль гальма може пульсувати і просуватися далі. Продовжуйте натискати на педаль гальма.

ГАЛЬМУВАННЯ ПІД ЧАС ГАЗУ

У разі заклинювання або застрягання педалі акселератора, натисніть рівномірно і сильно на педаль гальма, щоб уповільнити рух автомобіля і зменшити потужність двигуна.

Якщо ви зіткнулися з такою ситуацією, натисніть на гальма і зупиніть автомобіль у безпечному місці. Переведіть коробку передач у положення паркування (P), вимкніть двигун, затягніть ручне гальмо. Перевірте педаль акселератора на наявність перешкод. Якщо перешкод немає, а проблема не зникла, відвезіть автомобіль до найближчого офіційного дилера.

ПОШУК РЕЗЕРВУАРУ З ГАЛЬМІВНОЮ РІДИНОЮ

See **Under Hood Overview** (page 383).

ПЕРЕВІРКА ГАЛЬМІВНОЇ РІДИНИ

УВАГА: Не використовуйте рідину відмінну від рекомендованої гальмівної рідини, оскільки це знизить ефективність гальм. Використання невідповідної рідини може призвести до втрати контролю над автомобілем, серйозних травм або смерті.

УВАГА: Використовуйте тільки гальмівну рідину з герметичного контейнера. Засмічення водою, нафтопродуктами або іншими речовинами може призвести до пошкодження або виходу з ладу гальмівної системи. Недотримання цього попередження може призвести до втрати контролю над автомобілем, серйозних травм або смерті.

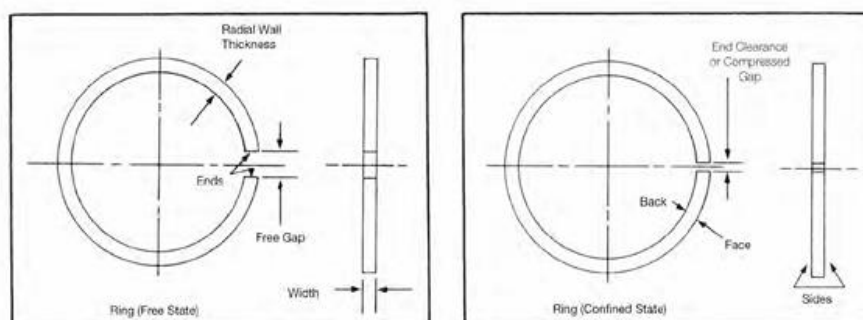

УВАГА: Не допускайте контакту рідини зі шкірою або очима. Якщо це сталося, негайно промийте уражені ділянки великою кількістю води та зверніться до лікаря.

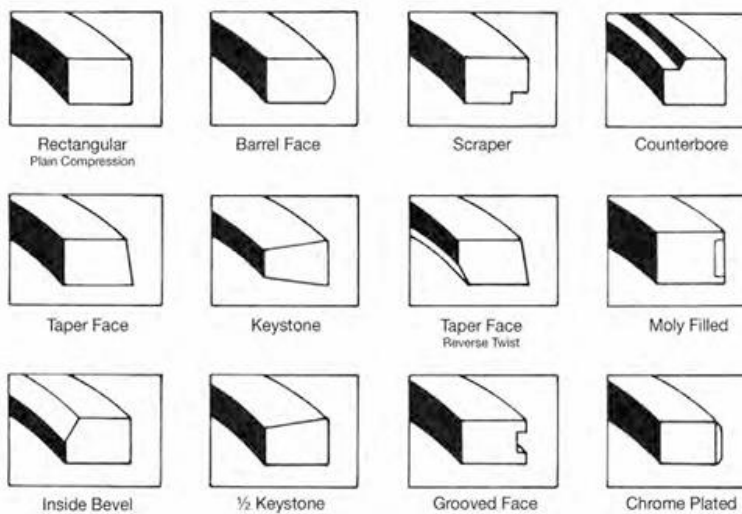
Рис. 5–6: Фрагмент перекладу технічного опису з використанням описової стратегії

Piston ring styles

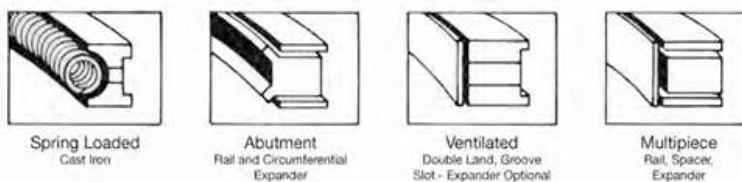
Piston Ring Styles

Compression Ring Styles

Oil Ring Styles

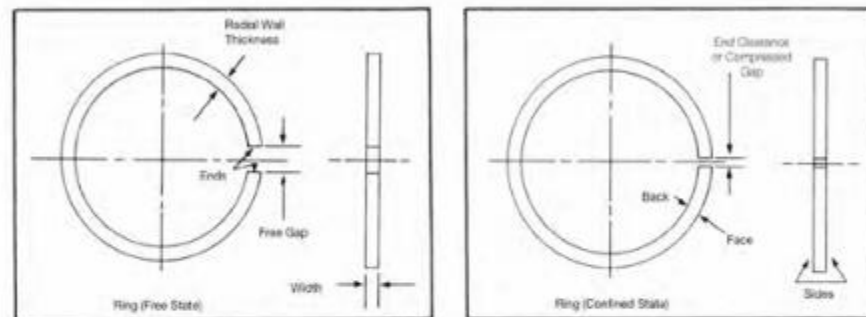
VICTOR REINZ®
Sealing Products

LEVITE®

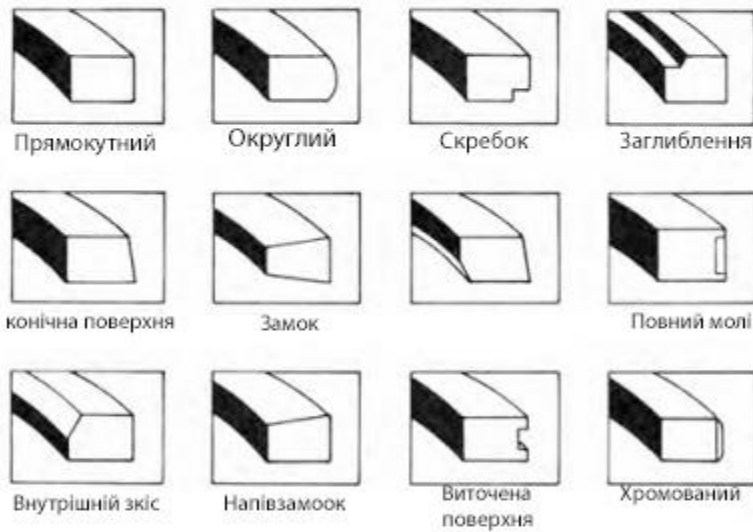
MAHLE®
ORIGINAL

© MAHLE 2016 | 9

Типи поршневих кілець

Типи компресійних кілець

Види масляних кілець

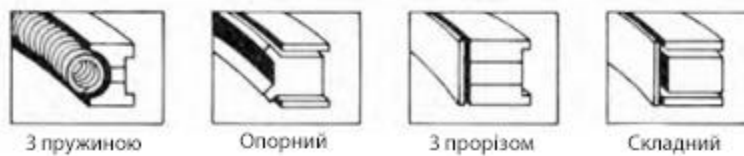
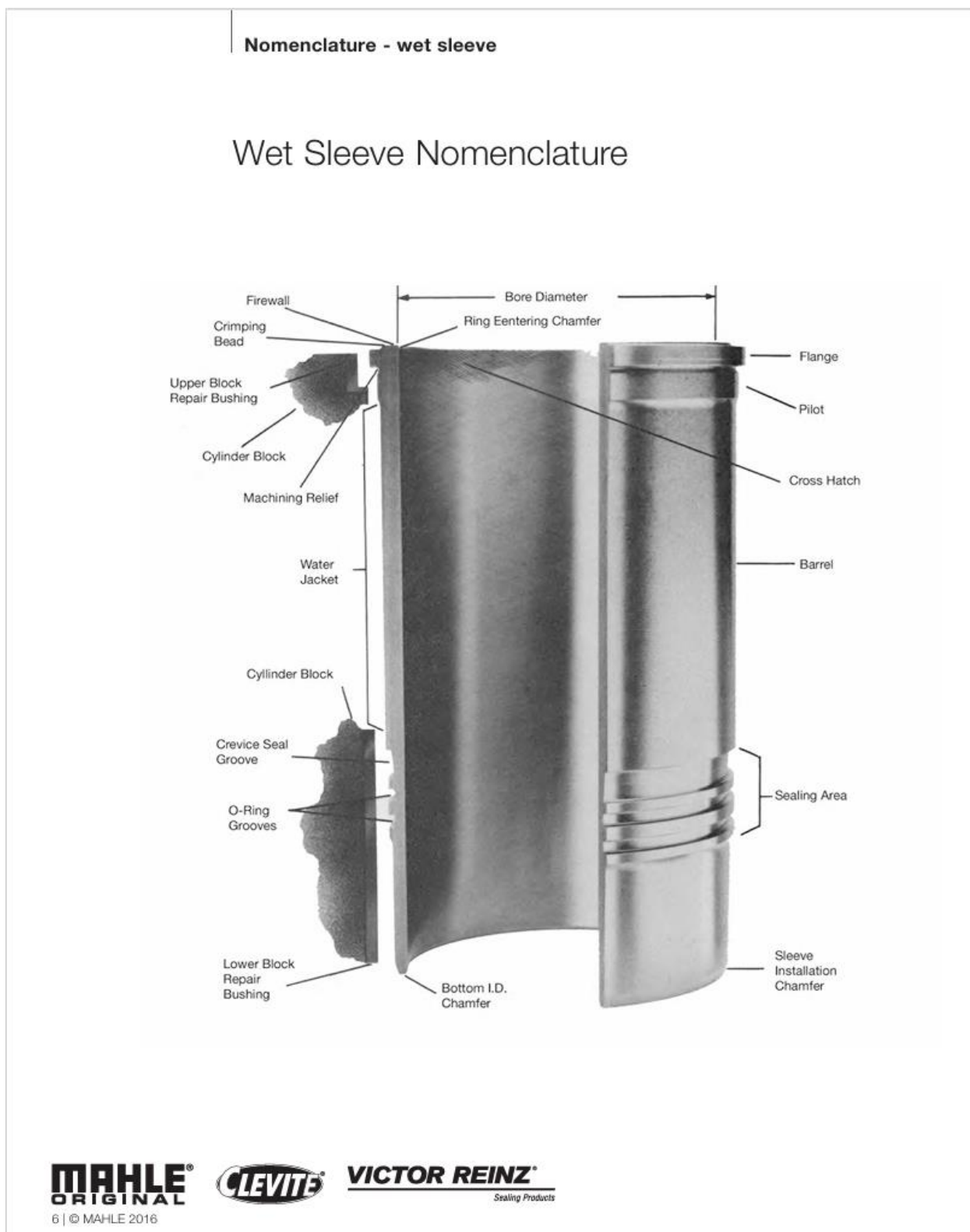
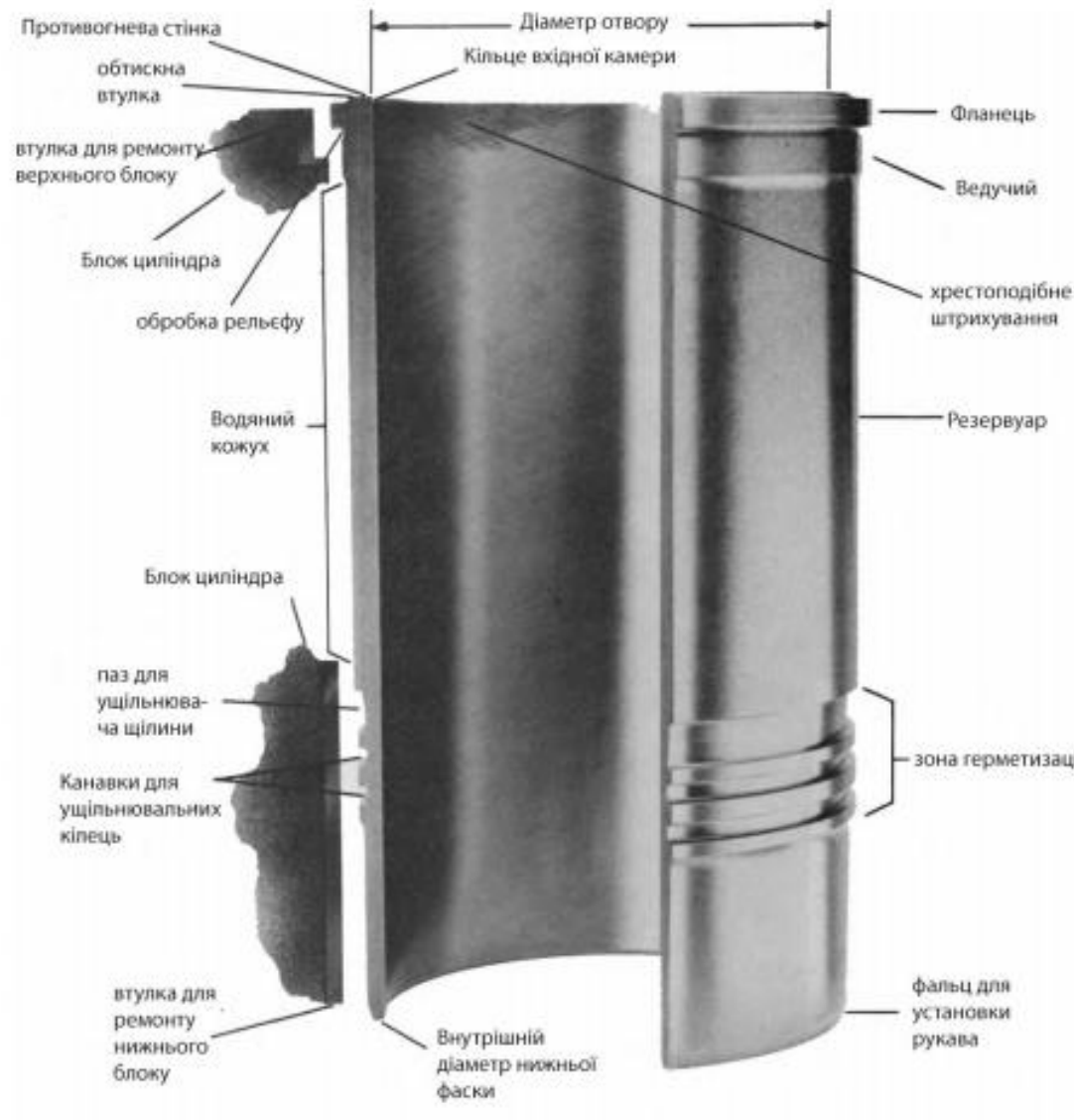

Рис. 7-8: Приклад нейтралізації образності у перекладі каталогу
запчастин

Номенклатура вологих гільз

MAHLE
ORIGINAL
6 | © MAHLE 2016

CLEVITE

VICTOR REINZ
Sealing Products

Таблиця 1

Вплив різних способів перекладу образних термінів на точність і зрозумілість

Перекладацька стратегія	Переваги	Ризики	Вплив на точність	Вплив на зрозумілість
Пряма калька	Зберігає форму оригіналу; дає змогу розпізнати структурну аналогію з англійським терміном	Може виглядати неприродно; створює культурні, або побутові асоціації	Висока, якщо образ технічно мотивований	Висока для фахівців; нижча для нефахівців
Адаптивний переклад	Пристосовує термін до норм української технічної мови	Може втрачати образну основу	Середня–висока залежно від відповідника	Оптимальна для широкої аудиторії
Описова стратегія	Забезпечує максимально точний опис сутності	Створює надмірну довжину терміна	Дуже висока	Висока, але знижується при надмірній складності

Нейтралізація образності	Усунення потенційної двозначності; узгодженість з існуючою терміносистемою	Може втрачатися первинна мотивація терміна	Висока	Найвища для нефахівців
---------------------------------	--	--	--------	------------------------

Таблиця 2: Лексичні принципи стандартів ISO та SAE та їх значення для перекладу

Принцип	Характеристика	Наслідки для перекладача
Термінологічна сталість	Один термін — одне значення	Заборона синонімії
Мінімізація варіативності	Повторюваність форм	Необхідність термінологічного контролю
Відсутність образності	Нейтральна лексика	Заборона стилістичних засобів
Міжнародні скорочення	ECU, ABS, ISO	Збереження впізнаваності

Рис. 9-10: Фрагмент стандарту ISO 2662

4. Details of ISO 26262

The 1st Edition of ISO 26262 was published in November 2011, then after several revisions the 2nd Edition was released in December 2018. The 1st Edition targeted mass-produced passenger cars weighing less than 3,500kg, while the 2nd Edition expanded the scope to include trucks, buses and motorcycles. Here we would like to go over the details of ISO 26262, focusing on the revised contents of the 2nd Edition.

Figure 3. Overview of ISO 26262

4-1 Trucks and buses (T&B) added

The first major change in the 2nd Edition are the types of vehicles subject to the standard. The 1st Edition targeted mass-produced passenger cars weighing less than 3,500kg, but the 2nd Edition removed the frame restriction and expanded the scope to include trucks, buses and motorcycles. However, it seemed that when the 1st Edition was enacted buses and trucks were also planned to be covered under the standard, but this took time to consider, and there was precedent for limiting vehicles to under 3,500kg.

Generally, trucks are produced by automotive manufacturers using base models (i.e. cabin, engine, chassis) while installers (body builders) add specialized body parts (e.g. containers, dumps, mixers). For this reason, it is conceivable that a base vehicle designed and manufactured in accordance with ISO 26262 may be equipped with body parts designed and manufactured without complying with this standard. Apparently, discussing how to deal with such a situation took a considerable amount of time. Terms and abbreviations for trucks and buses (T&B) have been added to the glossary in Part 1 of Figure 3.

4-2 Motorcycles added

Motorcycles as shown in Fig. 3 are newly defined in Part 12. The target here is defined as 2- or 3-wheeled drive vehicles not weighing more than 800kg without load, excluding mopeds as defined in ISO 3833. Mopeds refer to anything less than 50cc designed with a top speed less than 50km/hr. As a result, although the legal speed of motorized bicycles (mopeds) in Japan is 30km/hr, they are not considered mopeds since they are designed to go up to 60km/hr.

Let's classify Motorcycles that are a part of Part 12 in an easier to understand way.

- Mopeds and electrically assisted bicycles: Not applicable
- Japanese mopeds, motorcycles, and 3-wheeled vehicles weighing less than 800kg: Target
- 3-wheeled vehicles weighing more than 800kg and vehicles with 4 or more wheels: Not applicable (these are subject to the standard Part, not Part 12).

4-3 Semiconductor guidelines

New semiconductor guidelines have been established as Part 11. Please note that as Part 11 is simply a guideline, there are no requirements or work deliverables necessary, but it does give a clearer understanding of the contents specified in Part 5 (Hardware Design) and Part 6 (Software Design) when designing with semiconductors. Unlike the 1st Edition which does not illustrate how to respond when designing using semiconductors, the 2nd Edition contains many examples that facilitate semiconductor designs in accordance with ISO 26262.

4-4 Detailed objectives

As you can see from comparing the 1st and 2nd Editions of ISO 26262, the description of the target items has significantly increased in the 2nd Edition. The main reason is the addition of specific examples that clarify the purpose of each section. The principles that should be followed are described in detail, allowing users to ensure safety using other methods without being limited to the items listed in the requirements.

4-5 Remarks and examples added

Numerous remarks and examples have been added to make the requirements and recommendations easier to understand.

5. Obtaining Certification

Thus far, we have provided an overview and details of ISO 26262, but how exactly does one acquire certification? In this section, we will introduce the certification method along with ROHM's activities.

5-1 Certification by 3rd party certification organization

Таблиця 3: Модальні дієслова стандартів ISO/SAE та їх нормативний переклад

Модальне дієслово	Функція	Український відповідник
shall	обов'язкова вимога	повинен / має
should	рекомендація	слід
may	дозволена дія	може
can	технічна можливість	може / здатний

Рис. 11: Приклад пасивних і номінативних конструкцій у тексті стандарту ISO 26262

ISO 26262 Automotive Functional Safety Standard White Paper

It is common to obtain ISO 26262 certification by undergoing an audit from a 3rd party certification body, such as TÜV Rheinland, TÜV SÜD, SGS TÜV, DNV-GL, or TÜV Saarland. TÜV (Technischer Überwachungs-Verein) refers to a private inspection organization authorized by the German Technical Inspection Association to perform inspections and certifications. All processes (including internal regulations, development standards, and procedures) in accordance with ISO 26262 are audited and certified.

5-2 Self-certification is also permitted

Companies do not necessarily need to obtain certification from a 3rd party certification body if they can demonstrate compliance with ISO 26262. It is not a problem if a work product is created that includes the necessary requirements and can be shown that it was developed in accordance with the standard even if certification was not obtained. However, understanding and implementing the standard requires a great deal of time and effort, and proving that all requirements have been met can be a daunting task. For this reason, it is much more efficient to undergo an audit and receive certification from a 3rd party organization rather than explain and show compliance to individual clients.

5-3 ROHM has received process certification

ROHM began building an ISO 26262 process in 2015 and was able to receive ISO 26262 Process Certification from third-party certification authority TÜV Rheinland in Germany two and a half years later, in March of 2018 (Fig. 4). In other words, ROHM's ISO 26262 process is recognized to be compliant with the ISO 26262 standard. And while it is common to build a process by receiving advice from consultants, ROHM attended a number of workshops to better understand and study the standard and successfully achieve a compliant process.

Figure 4. ROHM's ISO 26262 Process Certificate

5-4 Functional Safety Engineers (FSE) and Functional Safety Managers (FSM)

ROHM employs 24 Functional Safety Engineers along with 3 Functional Safety Managers possessing even higher qualifications (current as of Feb. 2020). Both are licensed through TÜV Rheinland. Functional Safety Engineers, who belong to departments that develop automotive

Таблиця 4: Передача герундіальних конструкцій в українському перекладі технічних текстів

Англійська конструкція	Тип значення	Український переклад	Коментар
during testing	час	під час випробувань	Номінативна трансформація
by applying pressure	спосіб	шляхом прикладання тиску	Уникнення кальки
after removing the cover	час	після зняття кришки	Стандартна модель

increasing engine load	процес	зі збільшенням навантаження	Розгортання семантики
------------------------	--------	-----------------------------	-----------------------

Додаток И

Рис. 12: Фрагмент сервісного мануалу з переліковими та інструктивними синтаксичними конструкціями

ISO 26262 Automotive Functional Safety Standard White Paper

LCD Failure Modes		Black Screen	Freeze/Burn-In	Display Delay
Abnormality Occurrence Location	Chipset Block			
	Expected IC Error Based on Abnormality Occurrence	① Shutdown ② LVDS signal error ③ Internal register fault ④ Input voltage error — PMIC detected ⑤ No input signal — T-CON detected ⑥ Fixed output Low	⑦ LVDS signal error ⑧ Indeterminate input signal ⑨ Input signal error — T-CON detected	⑩ Input voltage error — PMIC detected
	PMIC	① Shutdown	—	—
	Timing Controller (T-CON)	② LVDS signal error ③ Internal register fault	⑦ LVDS signal error	—
	Source Driver	④ Input voltage error — PMIC detected ⑤ No input signal — T-CON detected ⑥ Fixed output Low	⑧ Indeterminate input signal	—
	Gate Driver	—	⑨ Input signal error — T-CON detected	⑩ Input voltage error — PMIC detected

Figure 8. Detectable Failure Examples

6-4 Power supply circuit configuration in a standard ECU

At the same time, automotive ECUs (Engine Control Units) typically require multiple power supplies. Various voltages and currents are demanded by the MCU (which may need separate power supplies for the core and I/O), sensors, motor drivers, CAN (Controller Area Network – a serial communication protocol used in vehicles), and other systems. Inside the car, power supply ICs generate the necessary voltages and currents from the 12V battery. These power supply systems may be comprised of multiple power supply ICs or multichannel PMICs, but especially in the case of vehicle ECUs, abnormalities that occur in these power supplies can lead to accidents.

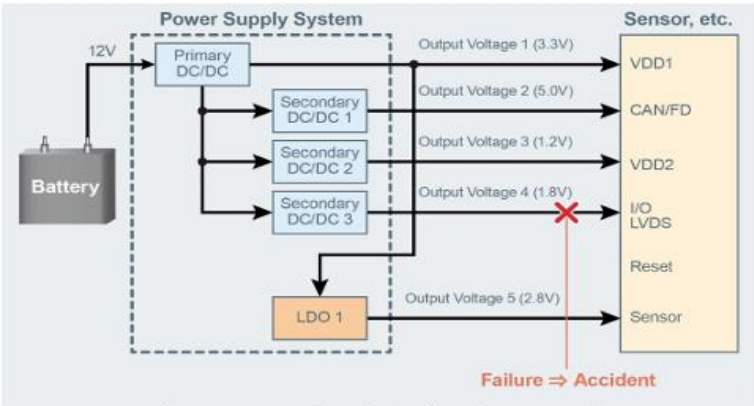

Figure 9. Power Supply Configuration Example

Therefore, it is necessary to monitor the multiple power supplies within the ECUs and perform

